

Teklo je leto 2020

Zbirka elektronskih novic Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje,
združenja za izobraževanje in družbeno vključenost

Ljubljana, februar 2021

Teklo je leto 2020

Zbirka elektronskih novic Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje

Urejanje: Dušana Findeisen

Oblikovanje: Urška Telban

Lektoriranje: Alijana Šantej, Urška Telban

Izdala: Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje,
združenje za izobraževanje in družbeno vključenost

Poljanska cesta 6, SI-1000 Ljubljana

Tisk: Pancopy Printstudio Silvan Dan Pančur s. p., Ljubljana

Naklada: 10 izvodov

Teklo je leto 2020

Zbirka elektronskih novic Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje,
združenja za izobraževanje in družbeno vključenost

Ljubljana, februar 2021

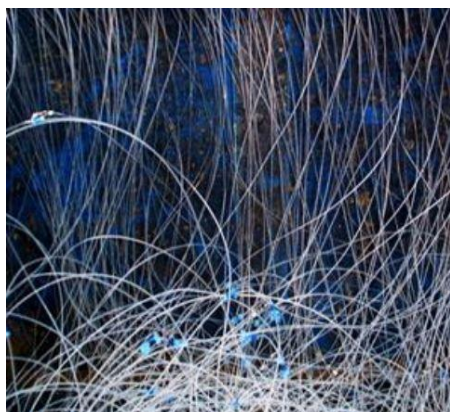
Dragi bralci,

leto poguma, solidarnosti, prilagajanja, učenja in inovacij, leto 2020 je za nami. **Teklo je.** V tem času je izšlo šest števil e-novic Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, s katerimi smo želeli spodbujati vas in sebe, vas informirati o dogodkih in dejavnostih mreže ter univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani. O mednarodnem sodelovanju in številnih projektih Slovenske UTŽO smo pisali, o vrednih inovacijah v domačem in mednarodnem okolju. Pisali smo o mednarodnih priznanjih, ki jih je univerza prejela (Španija, Nemčija, Bruselj). Pisali smo o sodelovanju s Filozofsko fakulteto v Ljubljani pri študijskem predmetu »Izobraževanje starejših«, ki nas prav posebej veseli. V drugem delu leta smo snemali filme, tudi takšne promocijske, ki so spodbujali k vpisu na univerze po Sloveniji. Pisali smo o mednarodnih konferencah, na katerih smo bili kot ključni govorniki ali udeleženci, o posvetu, ki smo ga organizirali za članice mreže Slovenska UTŽO. Tam in drugod smo govorili o digitalizaciji izobraževanja starejših. Poročali smo o tem, kako smo postavljali »Spletno univerzo za tretje življenjsko obdobje« in »Spletno jezikovno univerzo«, usposabljali mentorje, usposabljali študente UTŽO Ljubljana za spletno izobraževanje. Cel mesec september smo posvetili temu. Nismo pozabili na čas zaprtja države, ko smo se, takrat še polni optimizma, da bo korona odšla, kakor je prišla, tako nepričakovano in nenadoma, posvečali kolumnam na portalu MojaLeta.si, kjer imamo svojo rubriko Učenje. Sodelovali smo z Mestnim muzejem Ljubljana in naši zapisi so se zapisali v njihov arhiv kot gradivo za prihodnje muzejske razstave. Leto 2020 je bilo leto, ko smo bili še bolj v stiku z vami, četudi pogosto zgolj po telefonu ali elektronski pošti. Tudi Inštitut za disleksijo in njegovo delovanje v razmerju s starši, otroki, odraslimi je našel prostor v naših zapisih. Bil je to čas, ko smo še bolj vihteli pero, se učili, delovali v radijskih oddajah, prihajali z webinarji k vam v goste. Marsikaj novega smo v tem letu spoznali o sebi in drugih. Iskali smo rešitve, kajti krize so namenjene prav temu: da prekinemo s starim in se hitreje podamo v novo, pa četudi po Zoom-u in podobnih konferenčnih servisih ...

Zanimalo nas je, kako že zdaj graditi »čas po«, »svet po«. Mislim, da nam ne bo težko, kajti vsemu navkljub se bomo kot zmeraj doslej obračali k ljudem. Njim smo zavezani. V 37-ih letih obstoja je bila to zmeraj prava pot.

Dušana Findeisen,
urednica

Novice U3-1 2020

Z virtualne razstave na Facebook strani študentke UTŽO Bojane Žokalj Jesih

Učenje v časih virusa

Študijska skupina *Trgi, ulice in stavbe okoli nas* je, denimo, vzpostavila lastno spletno stran, kjer pregledno beleži svoje raznolike dejavnosti. Tam bo objavljen tudi njen članek o svetlobi in starejših, ki je pravkar izšel v reviji *Outsider*. Študenti francoščine si med seboj izmenjujejo vredne spletne strani, denimo tisto iz Metropolitanske opere. V študijskih skupinah za medsebojne odnose prebirajo delo svoje mentorice prof. dr. Ane Krajnc *Spoznaj sebe in druge*. O delu razpravljajo z mentorico individualno po telefonu ali skupinsko po Skypu. V študijski skupini za angleški jezik so se posvetili latinskim pregovorom v angleščini, sporazumevajo se po elektronski pošti. Študijske skupine uporabljajo Zoom (španščina), spletne učilnice, kot je Google Classroom (nemščina), študenti umetnostne zgodovine spoznavajo umetnost ob pomoči mentoričinih predstavitev »Powerpoint« ...

Tatjana Bragin

Liebe Grüße aus Beljak. Prirčne pozdrave pošilja Inštitut Queraum z Dunaja in Beljaka Beljak, februar 2020

V zadnjih dveh mesecih smo na Slovenski UTŽO skupaj s partnerji po Evropi osnovali vrsto projektov, katerih rezultate bi želeli prenesti v svoje izobraževalne programe ali nove socialne prakse. Tudi če ne bodo sprejeti - možnosti, da se to zgodi, je veliko - je dobro, da

spoznamo njihove vsebine. *Sanjska soseska* je projekt, ki ga usklajuje avstrijski inštitut Queraum – Kultur und sozial Forschung. V Sloveniji ga bomo posvetili svojim nekdanjim študentom in mentorjem, starim nad 60 let, ki jih je bolezen prikovala na domače okolje in stanujejo v bližini Poljanske ceste. Dvanajst študentov bomo združili v dejavno mrežo. Člani mreže bodo poiskali skupen umetniški izraz, se med seboj povezali, si tudi pomagali. Te dni vsi spoznavamo, kako težko je biti izločen iz javnega življenja. To izločenost nekaterih starejših bi na Slovenski UTŽO radi presegli. K sodelovanju vabimo tudi prostovoljce. Slovenska UTŽO bo sodelovala z organizacijami v soseski, te pa bomo skupaj s svojimi člani pomagale razumeti pridobljene raziskovalne rezultate. Raziskali bomo prednosti soseske.

Vir: UTŽO Ilirska Bistrica

Kimono na UTŽO Ilirska Bistrica Ilirska Bistrica, januar 2020

V okviru študijske skupine Zgodovina in kultura Japonske ter v sodelovanju z Veleposlaništvom Japonske so na UTŽO Ilirska Bistrica spoznavali kimono, simbol te dežele, utelešenje njene nacionalne kulture, tradicije in brezčasnosti. Številne so njegove slikarske upodobitve, grafike in fotografije, seveda tudi razstave.

bosi. obuti. sezuti.
my feet. my shoes. my way.

RAZSTAVA | EXHIBITION
december 2019 - december 2020 | December 2019 - December 2020

Bosi. Obuti. Sezuti. Bralni večer ustvarjalnega pisanja Ljubljana, 19. januar 2020

Člani študijskih krožkov za ustvarjalno pisanje na UTŽO Ljubljana (mentorica Neli Filipič) so soustvarili razstavo *Bosi. Obuti. Sezuti.*, ki je na ogled v Slovenskem etnografskem muzeju. Napisali so zbirko literarnih prispevkov z naslovom *Zgodbe prehojenih poti* in jo predstavili na bralnem večeru v tem muzeju. Več: <http://www.utzo.si/knjiznica/publikacije/>

Beatrice Sauvageot: Nasvidenje disleksija, 2015
Pariz: Robert Lafont

Na Inštitutu za disleksijo in nato še v Enajsti šoli v knjigarni so se poslovili od disleksije Ljubljana, 7. januar 2020

Beatrice Sauvageot je ortofonistka s specializacijo iz nevrologije ter avtorica dela "Nasvidenje disleksija". Že trideset let vodi društvo *Na potenco Dis*. Opazuje osebe z disleksijo, otroke, mlade, odrasle. Njen izvirni prispevek? Odkritje nevrološkega jezika in abecede, poleg nam znanega naravnega jezika. Zvedeli smo, da je disleksija posledica prizadete glasovne komponente jezika. Oseba z disleksijo ne zasliši pomena. Zato naj bo glasno branje staršev ritmično in s pomenskimi poudarki. Osebe z disleksijo se (lahko) najbolje učijo na avtobusu, vlaku, skratka v mobilnem okolju ali na prostem. Inštitut pripravlja tudi prvi tabor za osebe z disleksijo in njihove starše.

Alma Karlin. Vir: Pokrajinski muzej Celje

Nekaj sem začutila v sebi. Predavanje o Almi Karlin v Enajsti šoli v knjigarni Ljubljana, 3. december 2019

V Enajsti šoli, ki je plod programskega sodelovanja z Mladinsko knjigo, je mentorica in umetnostna zgodovinarica Kaja Rožman pripravila predavanje o Almi Karlin, svetovni popotnici. Kljub temu, da o Almi vemo kar precej, smo njen pomen za našo identiteto ter prispevek k nastajajoči Evropi zagledali šele ob osamosvojitvi. Dolgo so popotnice imenovali kar avanturistke. Tako kot Alma so instinktivno čutile, česa si želijo: da jih nobeno bitje, nobena ideja, nobena vrsta strahu ne bi odvrnila in oropala bistva njihove duše. »Grem na pot, nekaj sem začutila v sebi,« je dejala tudi Alma Karlin. Spoznali smo njena dela, a tudi Almino psihološko podobo, simbiotično zvezo z ambiciozno materjo, zvezo, iz katere se je trgala in nazadnje iztrgala. Spoznali smo njenega zaročenca, razvajenega Kitajca. Morda bi veljalo znova prebrati njena prevedena dela - pisala je v nemščini, obiskati Celje, se podati po njenih poteh. To in predavanje o Mari Kralj, mini projekt o poimenovanju ulic po ženskah itd. so nas nazadnje navdihnili, da bi v evropskem projektu razpravljali o vprašanju spola v izobraževanju starejših.

Čevljarški most v Ljubljani. Vir: Mojaobcina.si

Dva evropska projekta partnerjev in Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje poimenovana primer dobre prakse

Nemška nacionalna agencija poroča, da je *BBE Gradnja mostov za Evropo* (ang. Building Bridges for Europe) projekt, ki je združil številne evropske partnerje in opazovalce. Projekt

se je z veliko medsebojnih konzultacij in razmeroma malo omejitev (zato tudi malo sredstev), brez preštevilnih kazalnikov, poročil in jalovih evalvacij, razvijal sproti. Avtorji so zbrali metode, ki so jih uporabili v svojih izbranih in že zaključenih projektih. Opisali so jih tudi glede na evropska načela; evropska zavest, sodelovanje, solidarnost, mir itd.

LearnesMot ali kako motivirati za učenje malo izobražene nad 45 let je postal primer dobre prakse EAEA, Evropskega združenja za izobraževanje odraslih (koordinatorica: Edensol, Španija). Posveča se vprašanju funkcionalne pismenosti, naravi pojava, temeljnim spretnostim, metodam - tudi računalniškim, vprašanju učenja.

<https://bbe-toolbox.eu/>

<http://www.utoz.si/wp-content/uploads/2019/11/BBE-Toolbox-Original-Glossary.pdf>

<http://www.learnersmot.eu/>

<https://eaea.org/2019/08/02/low-educated-adults-and-ict-triggering-primary-motivation-to-learn/>

Foto: Dušana Findeisen

Ob Donavi, v Beogradu, je potekalo delovno srečanje Združenja DANET

Beograd, 21.-24. januar 2020

Srečanje je gostil *Zavod za kulturni razvoj Srbije*. Za svoje delo v civilni družbi je doslej Združenje za Evropo - DANET prejelo več evropskih nagrad. Polje delovanja? Družbena participacija starejših, izobraževanje starejših, sodelovanje generacij za družbeno trdnost, raziskovanje izobraževanja starejših, ustvarjanje novih praks, mednarodne konference itd. DANET združuje organizacije pa tudi strokovnjake, ki delujemo v *podporo vprašanjem starejših in se z njimi ukvarjamo že desetletja; spodbuja nastanek novih UTŽO, raziskuje*. Strokovnjaki se tam učimo drug od drugega. Srečanja sta se udeležili Dušana Findeisen (SUTŽO) in novinarka, mentorica Neva Železnik. **In Beograd?** Mesto se spreminja, ostaja pa zanj značilna kultura: Narodno gledališče, koncerti, knjigarne, nekatere tradicionalne restavracije (Proleće) itd., kjer veje značilen duh meščanstva in medsebojnega spoštovanja, ob tem pa, kot marsikje ali povsod, nove ameriške in globalne vrednote: potrošništvo, ustvarjanje dobička, polarizacija družbe na bogate in revne ter kontradiktornih interesov polno »politično« življenje.

Vir: Delo, 14. januar 2020

Taksi? Ne, hvala ... ali družbeno angažirano izobraževanje starejših

Ljubljana, 14. januar 2020

Družbeno angažirano izobraževanje, k temu stremimo. V strokovni in znanstveni literaturi tega koncepta skoraj ne najdemo, teoretično ga lahko osvetlimo le, če razmislimo o doživetih praksi, družbeno angažirani umetnosti, družbeno angažirani religiji, urbanizmu (vir: Academia.edu). Ko je profesorica Ana Krajnc pred desetletji opredelila študijske krožke, je dejala, da se mora znanje izteči v okolje in tam pustiti sledi. Družbeno angažirano izobraževanje pa pomeni pridobivanje znanja v skupnosti zaboljšanje vseh vrst okolja, reševanje vprašanj okolja, učenje demokracije, strpnosti, upoštevanja razhajajočih se mnenj, javnega sporazumevanja. Je v povezavi s skupnostjo, okoljem, ki ga spreminja, "učenci" pristajajo na ekspanzivno ali raziskovalno učenje, torej projekte, kjer se projektno učenje povezuje s kognitivnim učenjem in učenjem z delovanjem. Primer takšnega učenja sta bila filmska projekta CINAGE (dejavno staranje) in RefugeesIN (vprašanja begunstva), delo o slikarki Mari Kralj, katalog Želve o neenakem položaju starejših amaterskih slikarjev, odkrivanje slovenskih piscev na UTŽO Log - Dragomer, organizacija dogodkov v kraju, obnova mlin v Ilirski Bistrici, Sam doma (poletno delo z otroki) na UTŽO Grosuplje. Primerov je veliko. Primer takšnega učenja na SUTŽO daje tudi *Študijski krožek za novinarstvo*. Nedavno je nekaj članov skupine na Dunaju preučevalo socialno varstvo in posredovalo pridobljeno védenje. Skupina se je nedavno okrepila z novimi člani in na naslovnici Dela se je tako pojavil prispevek študentke, ki opozarja na možne (idealne) spremembe. Družbeno angažirano izobraževanje vsaj po kapljicah spreminja mnenje in obnašanje. *Morda bi k razmisleku veljalo povabiti tudi taksiste. Naj oni povedo, kako doživljajo svoje delo, kaj bi spremenili.*

Gibanje Znanost skupnosti, kreativni potenciali ljudi, vseživljenjska znanost

Ljubljana, 24. januar 2020

Na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti je iniciativna skupina somišljenikov na pobudo akad. prof. dr. Zdravka Mlinarja postavila temelje nastajanju gibanja *Znanost skupnosti*. Veliko podporo novemu gibanju bo dala Centralna tehniška knjižnica. Poleg SUTŽO - zastopala jo je njena predsednica prof. dr. Ana Krajnc, sodelujejo še predstavniki Slovenske Wikipedije, Fakultete za družbene vede - Centra za družboslovno informatiko in nekateri posamezniki. Strinjali so se, da bo gibanje Znanost skupnosti postalo nevladna organizacija z odgovornim odnosom do metodologije raziskovanja. V spreminjajoči se družbi so namreč potrebe po raziskovanju prestopile meje profesionalnih institucij. Zato "cvetijo" paraznanosti, prinašajo dobiček knjigarnam, a bralce žal zavajajo z nepreverjenimi trditvami. Skupina bo širšo javnost osveščala o potrebi in uresničevanju znanosti skupnosti v družbi. Že od leta 1984 na SUTŽO teče prostovoljno raziskovanje – raziskujemo učno občinstvo starejših, odkrivamo zakonitosti in posebnosti izobraževanja starejših ter podpiramo raziskovalno izobraževanje študijskih krožkov. (Vir: Ana Krajnc)

Matematika v vsakdanjem življenju za osebe z disleksijo

Ljubljana, 10. februar 2020

Ima vaš vnuk težave s predstavo o številih, merah, razmerjih? Dokaj pogosta je ta težava pri otrocih z disleksijo, a *Alenka Knez*, nekoč profesorica matematike, je staršem prikazala, kako naj svojim otrokom pričarajo abstraktna števila. Kolikokrat gre deset v sto? V deset lončkov je zaprla kocke sladkorja, da otroci dobijo zapisano predstavo o tem številu v telesu. Oglejte

si predavanje na FB strani Inštituta za disleksijo pri Slovenski UTŽO.

<https://www.facebook.com/967780913286231/videos/1517790368367925/>

Dr. Damir Josipovič: Demografske spremembe v Ljubljani v zadnjih 20-ih letih v Enajsti šoli v knjigarni

Ljubljana, 3. marec 2020

V času Ilirskih provinc je Ljubljana štela le 10.000 prebivalcev in je bila manjša od Trsta. Tretje največje mesto v Kraljevini Jugoslaviji je bila Subotica in ne Ljubljana. V statistiki se naselja z manj kot sto tisoč prebivalci ne obravnavajo kot mestna naselja. Po tem razmišljanju torej Maribor ni mesto, pa čeprav ima staro mestno jedro večje od Ljubljane in je morda bolj meščansko. Osamosvojitev Slovenije je negativno vplivala na razvoj našega glavnega mesta. Prišlo je do gentrifikacije posameznih četrti, denimo četrti Nove Poljane. Zrasle so nove zgradbe, stare izginjajo, mesto se razvija neenakomerno. Pravijo, da se ljudje selijo, migrirajo iz ekonomskih razlogov. Dr. Josipovič trdi, da temu ni tako, saj je odločitev za odselitev zmeraj psihološke narave. Priseljenci se strnjeno razporedijo po mestnih četrtih. Hrvati tako živijo na obroču okrog Ljubljane, Srbi pretežno v Murglah (gre za povratno migracijo, za v Srbiji rojene otroke »Slovencev v Beogradu«). Na Rakovo Jelšo se priseljujejo Slovenci. Bosanci so se strnili v Štepanjskem naselju, Fužinah, Polju, Zalogu. Razumljivo, saj so bile nekoč tam v bližini tovarne. Imeti stare starše, ki so se priselili v Slovenijo ali vsaj enega priseljenega starša, je velika kulturna (izobraževalna) prednost, je še pristavil dr. Damir Josipovič.

Zavod OPRO in okrogla miza o delu Simone de Beauvoir: Starost

Ljubljana, 12. marec 2020

Pa je vendarle izšlo to temeljno delo o starosti izpred 50-tih let. O njem so se pogovarjali Otto Gerdina, dr. Ana Marija Kejžar s Fakultete za socialno delo in dr. Dušana Findeisen s Slovenske UTŽO, v Centru kulture Španski borci tik pred uvedbo omejevalnih ukrepov. Zdravje in dostop do zdravstvenih storitev ter materialno stanje postajata v času neoliberalizma, Slavoj Žižek bi dejal barbarizma, bistvena dejavnika kakovosti življenja starejših in tistih v visoki starosti.

Vir: Amazon. fr

Prebrali smo /prevedli smo

A la vie - Nazdravimo življenju. Medicinski brat, ki zadnje trenutke življenja spreminja v mehurčke ljubezni. Ko odpadejo površinske luske, se prikažejo plasti človečnosti.

Xavier je končal študij psihologije, bil je na praksi na oddelku, kjer so zdravili bolnike z obolelimi jetri, znašel se je kot medicinski brat na oddelku za paliativno oskrbo in tedaj spoznal, da je tam njegovo mesto; da tam lahko pomaga ljudem, ki jih ni več moč zdraviti. Tistim, ki poleg zdravljenja potrebujejo nežnost, razumevanje, vživeto poslušanje. Xavier je nekonvencionalnega videza, opravljen v črno, v ušesih mu tičijo drobni uhani, lasje so speti na temenu, podlakti so mu tetovirane. Nekaterim se zdi kot nekdanji zapornik na civilni dolžnosti v bolnišnici v Metzu. Sam pravi, da je bolnišnica aseptična, da potrebuje življenje in nenavadni videz ter dikcija mu pomagata vzpostaviti stik s pacienti. »Ko mislimo, da je vsega konec, odkrijemo, da so zadnji trenutki življenja bogati, ko si ljudje veliko povemo, lahko tudi zgolj s kretnjami, dotikom, pogledom, čustvi.« Xavierja se je posebej dotaknila Tereza, ki ji je sredi globoke depresije priklical nasmeh na ustnice, učil se je z njo švedskega jezika (prišla je s Švedske) in ji na koncu zaželel v švedščini "Srečno pot, Tereza". Svojo zgodbo je narisal in objavil na Instagramu, zdaj pa tudi v tiskani obliki. »Ko odpadejo površinske luske, se prikažejo plasti človečnosti,« je poudaril.

Razvezani jezik. »OK boomer«

»OK boomer« je med mladimi razširjen izraz, ki se pojavi na prehodu v leto 2020. S to besedno zvezo se govorec norčuje iz starejših, ki nikoli ne morejo biti sodobni, ker jih poleg novih spremljajo tudi stare izkušnje (Simone de Beauvoir v: Starost, 2019) in bojda slabo obvladujejo nove tehnologije. Nerodno je to besedno zvezo uporabila tudi poslanka v novozelandskem parlamentu. Besedi pomenita, da imajo nekateri starejši sindrom Petra Pana in ne zmorejo odrasti, saj se ne morejo posloviti od svojih utopičnih mladostnih idealov. Nekateri besedo doživljajo kot izraz starizma, drugim se zdi božajoča, pravzaprav ljubka, potem, ko so leta dolgo poslušali, kako so njihove generacije krive za vse današnje težave. Otroci nas v tem času virusa Korona prezgodaj delajo betežne, rekoč: »OK boomer, glej, da ne boš hodil ven«. Ali pa: »Mama, toplo se obleci. S prijateljico boš šla na kavo kdaj drugič. Ne poljublaj nikogar«. »OK boomer« ima mati na koncu jezika, pa se zadrži.

Napovedujemo, vabimo

Do nadaljnjega upoštevajmo, kar nam nalagajo navodila. Ko mine, pa se bomo z vso silo in veseljem znova lotili učenja v skupini.

Vir: Piero Zagami in Michela Nicchiotti

»Učiti se in zaslužiti v ekonomiji dolgoživosti.« Svetovni posvet na zaslonih ZOOM 7. april 2020

130 zagovornikov starejših z vseh celin je bilo na zaslonu programa Zoom na svetovnem posvetu *Lifelong Learning and Earning* (slov. *Učiti se in zaslužiti v ekonomiji dolgoživosti*). V imenu SUTŽO se ga je udeležila prof. dr. Ana Krajnc. »Ekonomija dolgoživosti mora starejšim ponuditi, kar želijo, a treba bo razmisliti o starejših potrošnikih in trgu dolgoživosti, ki ga ne razumemo dobro,« je bilo poudarjeno. Bolj kot se pričakovana življenjska doba daljša, bolj narašča skupina starejših porabnikov, delavcev in inovatorjev. Delovne skupine so razmišljale o ekonomiki dolgoživosti in vseživljenjskem izobraževanju. Kaj potrebujemo? Raznolikost, drugačnost in s tem konkurenčnost, ki jo morajo spodbujati vsi in starejši sami. Boriti se je treba proti starizmom, premestiti poudarek s krhkega zdravja starejših na njihovo proizvodnost. Vse politike naj bodo vseživljenjske! Dialog generacij naj poteka povsod: na delovnem mestu, v krajevni skupnosti itd. Bistven je dostop starejših do izobraževanja. Podjetništvo starejših spodbuja inovativnost in proizvodnost, ki je plod medsebojne povezanosti različnih akterjev. »Študenti v poznejših letih naj bodo deležni štipendij za študij,« so zaključili. Države naj bi usmerjale starejše, da se vpišejo v izobraževalne programe, ki ustrezajo potrebam starejših in družbe. (Vir: Ana Krajnc)

Iz predavalnic na splet ali Grk Zorba virtualno

16. marca 2020 se je ustavilo življenje. Ulice so opustele, tišina se je vrnila v mestna jedra. Izobraževanje pa se je za nekatere preselilo na splet. Dotlej smo bili prepričani, da je študentom SUTŽO enako pomembno pridobivanje znanja in srečevanja v živo. Mislili smo, da si okrnjenega izobraževanja po spletu pač ne bodo želeli. Sprva je bilo precej težav, močnih čustev, negotovosti, razdraženosti. Zdaj, po mesecu in pol, ZOOM ali Whatsapp ali Skype for business, Powerpoint, YouTube, skupinske spletne strani niso več tako trd oreh. Žejni smo stikov, želimo pripadati tako študenti kot mentorji. Informacijsko komunikacijska tehnologija je sicer slab nadomestek za žive stike, pa vendar! V družbi, ki postaja vse bolj virtualna, prihaja do virtualizacije v številnih kontekstih in še toliko bolj v kontekstu ostajanja doma, pandemije, izoliranosti, fizične razdalje. Nedavno so nas kolegi iz Nikozije po spletu učili, kako visoko postaviti ramena, odročiti, če želimo

zaplesati po vzoru Grka Zorbe. Zdaj znamo. V času pandemije smo zbrali spoznanja o resnični vrednosti, pa tudi nevrednosti virtualnega izobraževanja. Nekatere izobraževalne teme so bolj pisane na kožo virtualizaciji, nekatere prav malo, smo ugotovili. Proti pričakovanjem je morda računalniško izobraževanje najbolj odvisno od fizične bližine med mentorjem in študenti. Boljše poznavanje informacijske tehnologije pa odpira poti za novo generacijo virtualnih procesov učenja.

Foto: D. F.

Umrli so trije, (a ne skrbite), vsi so stari April 2020

Nad tovrstnim poročanjem so bili v Veliki Britaniji zgroženi! Četudi je res, da je med umrlimi zaradi virusa tistih pod 60 let 20 %, tistih nad 60 let pa 80 %, četudi je starejši organizem resnično manj odporen, četudi ... Pa so ti argumenti dovolj za infantilizacijo starejših odraslih, za nezaupanje do samostojnosti starejših? Je njih res treba obravnavati drugače kot vse druge? Ali vlade to počnejo zaradi njih/nas ali zaradi sebe in svojih generacij? Od kdaj dejstvo, da je nekdo upokojen, da ima verjetno 65 let in več, sploh kaj pove o starejšem človeku? Zakaj moramo tisti, ki smo stari, a zaposleni, na vhodu v trgovino dokazovati svoj zaposlitveni status? Zakaj na Cipru starejši sploh niso smeli zapuščati doma, zakaj so morali stari Beograjčani v trgovino od četrte do sedme ure zjutraj? Z blagoslovom vlade in dopuščanjem starejših samih se otroci paternalistično postavijo pred starše: »Glej, da ne boš šla ven. S prijateljicami se boš dobila kasneje. Razumeš?« Zaradi neukega, neprevidnega in ponižujočega javnega komuniciranja - ni prvič, spomnite se izjave visokega urednika, da starejši nimajo kaj čakati, saj čakajo Matildo! - so starejši občasno deležni zmerjanja, da se zaradi njih zaustavlja gospodarstvo, celo, da se je zaradi njih razširil virus (iskanje izvirnega greha, glej prispevek o Borisu Cyrulniku spodaj). *Zdravstvena kriza je hkrati tudi moralna kriza, kajti kolektivno smo se odločili, da bomo pozabili na stare*, pravi sociolog Serge Guérin, izvedenec za medgeneracijskost. Nedavno je ustanovil obsežno posvetovalno skupino izvedencev, nekdanjih ministrov, županov, predsednikov združenj vseh vrst, upokojenih strokovnjakov, ki bo preučila stanje starejših v državi, izvedla obsežno posvetovanje, pripravila poročilo in ponudila vladi rešitve za *Francijo, uspešno deželo vseh starosti*. Ob Covidu-19 se je namreč grobo pokazala rahlost zdravstveno-socialnega sistema pomoči starejšim. Pokazal se je prezir do poklicev tistih, ki negujejo starejše, tiste najbolj rahle in odvisne. Pokazala se je (znova) nepripravljenost slišati starejše in jih zadržati v družbi proizvajalcev. Razprava o tem, da bodo starejši, zgolj glede na starost, morali ostati zaprti v svoja bivališča dlje kot vsi drugi, tudi po 11. maju, je izbila sodu dno. Razprava je bila velik udarec, ne le za starejše!

Odnos do starejših velja spreminjati, kar Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje počne že 36 let. Kako? Z uveljavljanjem izobraževanja, kulture, umetnosti na način, ki je dober tudi za druge rodove, ki se k starejšim obrača kot k proizvajalcem, inovatorjem, razsvetljenim

porabnikom. Starejše izobražuje za vrsto novih socialnih vlog, za osebno rast, drugo poklicno pot, za kritično distanco, oblikovanje poglobljenih mnenj itd. Odpira vprašanja, ki tlijo v ozadju, tista o odnosu med generacijami.

Tudi v času Covida-19 snujemo evropske in druge projekte. Nove teme?

Ljubljana, januar-april 2020

Tri mesece smo posvetili razvoju 11-ih tem, ki bodo morda postale predmet izobraževanja izobraževalcev starejših odraslih ter neposredno ali posredno starejših samih. Kot je že v navadi, se bodo tako razvili novi izobraževalni programi, novi modeli. Ni nam bilo lahko, kajti ko družbo obvladuje eno samo veliko vprašanje, težko razmišljamo še o čem drugem. Pa vendar, upamo na boljše čase! Za katere teme gre: vprašanje socialno-kulturnega spola v izobraževanju starejših in vprašanja žensk. Ženskam je pomembnejša kulturna razsežnost izobraževalnih programov, boljšanje lastnega življenja in življenja drugih (True to Age, True to Gender). Numeričnost v izobraževanju malo izobraženih in funkcionalno nizko pismenih starejših in njihova primarna motivacija za učenje (LearnersMot 2), vzpostavljanje mreže izobraženih starejših nad 60 let na temelju umetnosti in v okviru izbrane soseske (Dream Neighbourhood). Kako zadržati osebe nad 45 let na delovnem mestu in pritegniti mlade upokojence za občasno vračanje na delovno mesto (Vision). Razsvetljeni dejavni starejši potrošniki, prepoznavanje polresnic in kritično mišljenje (TAG). Ples, misleče starejše telo in kognitivne zmožnosti (DOUL). Ustvarjanje medgeneracijskega gibanja itd.

Egon Schiele: Stein am Donau.
Vir: Neue Galerie

Codanec ali moj osebni zaklad

Ulm, marec 2020

Codanec je projekt, ki je že stekel in ga koordinira nemški partner ILEU iz Ulma. Posvečen je izobraževanju starejših iz obdonavskih držav in temu, kar je *njim* dragoceno, tj. njihovim osebnim zakladom nesnovne kulturne dediščine. Popišete in opremite s sliko lahko, kar je nesnovno: tradicijo, navade, festivale, spregovorite lahko o identiteti, družini. Vabljeni k sodelovanju. Dosedanje teme, ki so jih obravnavali študenti iz Slovenije, so družinski obredi, čebele, dvojina itd.

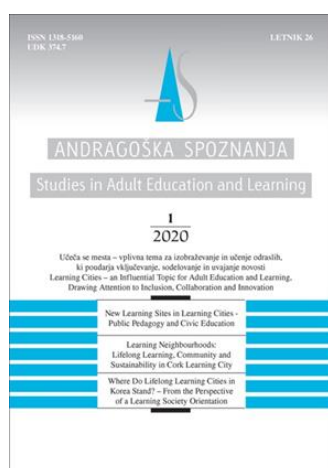
Več o projektu in prijavi: [O PROJEKTU](#)

[OBRAZEC ZA PRIJAVO OSEBNEGA ZAKLADA KULTURNE DEDIŠČINE \(Word dokument\)](#)

Na portalu MojaLeta.si se nabirajo naše kolumne

V časopisih (Dnevnik, Večer) in revijah (Zarja) pišejo študenti študijskega krožka za novinarstvo (mentorica Neva Železnik). Drugi spet pa v času Covid-19 z razmišljanji in razpravo spremljamo nekatera aktualna in preprašujemo druga večna vprašanja. V zadnjih letih portali za starejše dobivajo drugačno, sodobnejšo, bolj kritično podobo. Tudi zato smo vzpostavili sodelovanje s portalom MojaLeta.si. Vrednote mladih novinark in urednic ter naše vrednote so si podobne, zato je pisanje zanje padlo na trdne noge. V rubriki Moje učenje preberite tudi o učenju ruščine na daljavo v času epidemije: <https://mojaleta.si/Rubrika/Moje-ucenje>

Novi znanstveni članek o družbeno angažiranem izobraževanju in ekspanzivnem učenju na SUTŽO

Urbančič, M. in drugi: »Ekspanzivno učenje in raziskovalne prakse na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje« v: *Andragoška spoznanja*: <https://doi.org/10.4312/as.26.1.97-114>

Boris Cyrulnik. Vir: Getty

Boris Cyrulnik o času po koncu pandemije. Vse vojne so moralno nepravilne

Borisa Cyrulnika poznamo po delu *Sram* v prevodu Alenke Zgonik, delu, ki je izšlo pri založbi Modrijan. Te dni Borisa Cyrulnika številni po vsem svetu sprašujejo za mnenje, kajti Cyrulnik že trideset let razlaga znanstveni psihološki koncept rezilientnosti, kjer gre za travmo, takšno, ki nas sprva ohromi in nas zlomi, pa se poberemo in gremo dalje, a spremenjeni. Rezilienca ni enkraten, marveč evolutiven proces, ki traja, pri čemer so dejavniki rezilience raznoliki. So nevrološke, psihološke, socio-kulturne narave, pravi Cyrulnik. Pri vsakem od nas bo rezilienca drugačna, odvisno od tega, kaj se nam je dogajalo pred travmo. Tisti, ki so bili ranjeni, prizadeti, zlorabljeni, slabo izobraženi, tisti, ki so živeli na družbenem robu, tem bo težje. Tisti pa, ki so se naužili občutka varovanosti, bodo bolj in hitreje odzivni.

Vse vojne so *moralno nepravilne*. Umirajo otroci in umirajo starci. V vseh preteklih epidemijah, v obsežnih nesrečah se pojavi *hierarhija moralnih vrednot* in celo *hierarhija človeških bitij*. Neznosno je, a tako je! V vsaki vojni je tako! Po vsaki travmi se marsikaj spremeni. Na oblast pridejo druge družbene skupine, sprejemajo se drugačne odločitve, spremeni se, denimo, tudi umetnost. V 18. stoletju je tako bila dolgo v časih sakralna umetnost, po koncu kuge v Marseillu pa se pojavijo slike vsakdanjih, posvetnih družinskih prizorov, hrane, divjačine, sadja. Cyrulnik poudarja, da je pandemija Covid-19 travma, borba z nevidnim sovražnikom. Proti vidnemu sovražniku se vzdigne organiziran upor, ko gre za nevidnega, kot je korona virus, pa se zgodi, da iščemo krivce, grešne kozle, med tistimi, ki so najmanj močni (stari, drugi narodi, begunci). V najboljšem primeru nam bo pandemija pomagala, da bomo *zaživel* bolje, da bomo *manj trošili*, našli drugo pot, sprašujemo pa se, kaj nam bo pomagalo stopiti na to drugo želeno pot? (povzeto po oddaji Radia-Canada)

Podpiram svojega knjigarnarja

Študenti SUTŽO poročajo o različnih oblikah solidarnosti. Nekateri so v oporo v sobo zaprtim starejšim v domovih pričeli pisati pisma neznanim starejšim, ki nimajo bližnjih. Skupina keramikov je nadaljevala s solidarnostnim delom za prebivalce v azilnem domu. Številni so se pridružili obstoječim oblikam prostovoljstva. Kolegi poročajo o glasbenici, ki igra Bachove preludije v improvizirani kapeli, posnetek v živo pa spremljajo žalujoči v svojem okolju. Če bližnjega človeka ne pospremimo, ostanemo v procesu nezaključenega žalovanja. Globoko v sebi se počutimo krivi, zapuščeni, delamo nerazložljive napake, sprejemamo nerazložljive odločitve, a ne vemo zakaj. Kaznujemo se. Pojavile so se spletne strani, ki združujejo vrtnarije v skupnostno vrtnarjenje. Sprožila se je akcija: *Podpiram svojega knjigarnarja*. Ti vsak dan pripravijo vrečke s knjigami ob plačilu po spletu. V številnih mestih so pričeli s projekcijo filmov na mestna pročelja. Sosed

Zakaj ga ne bi posnemali? Fotograf vaščanov v osami

Vir: Le Parisien

V njegovi vasi Ercuis, kjer je dotlej poznal komaj koga, ga vaščani ustavljajo na cesti. V tej vasi, kjer domuje 1600 »duš«, je Dominique Ch., 54, ljubiteljski fotograf, postal »naš fotograf«. Zbira

namreč podobe vaščanov v osami. V času, ko mu je vsak dan dovoljeno, da gre na sprehod, s ceste fotografira podobe vaščanov pred njihovimi hišami, vaščanov, ki so doma zaradi virusa korona. Gre za pričevanje o teh posebnih časih. Slike podpiše, doda ime in poklic vaščanov, slika v črno beli tehniki. Župan je obljubil vaščanom, da bo, ko bo mogoče, priredil razstavo njegovih klišejev, ki že zdaj povezujejo prebivalce vasi. Navdih je Dominique morda našel v filmu Visages villages, ki ga je pred smrtjo posnela Agnes Varda (slov. Obrazi vasi).

https://www.imdb.com/video/vi3444423193?playlistId=nmo889513&ref=nm_ov_vi

Priporočamo. Čas je za znanje, umetnost, kulturo

Drama od doma - predvajanje arhivskih posnetkov izbranih uprizoritev SNG Ljubljana

V okviru platforme »Drama od doma« na kanalu SNG Drama Ljubljana na YouTubeu se vrtijo gledališke predstave. Premierno predvajanje je vsak petek in nedeljo ob 20^h, ponovitveno predvajanje pa ob sobotah ali ponedeljkih prav tako ob 20^h. Projekcije posnetkov si je mogoče ogledati le v živo. <https://www.drama.si>

YouTube kanal SNG Maribor: <https://www.sng-mb.si/novice/gledalisce-doma/>

Lutkovno gledališče Ljubljana povezuje: <http://www.lgl.si/si/predstavitveni-video>

Dr. Bogdan Žorž: Kaj lahko kot stari starš dam svojim vnukom - o vnukih in oblikovanju vrednot:

<https://www.youtube.com/watch?v=INEadCA8jr4&index=943&list=UUSXl1vWjkQeot24BKsl32xw>

Chetty's Lullaby (v italijanščini): <https://www.youtube.com/watch?v=jQo5-8gPO-A>

Pozabite na včeraj

Pozabite na jutri

Živite danes

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

»Comeback« študijskih skupin ... Slovenska UTŽO je znova odprla svoja vrata Ljubljana, maj 2020

V času osamitve smo se ukvarjali z vsemi podpornimi dejavnostmi; z organizacijo izobraževanja na daljavo, s simuliranjem rešitev za delovanje univerze; preučevali smo rešitve, ki so jih sprejele izobraževalne organizacije po Evropi, sprejemali klice, svetovali po telefonu in elektronski pošti, bili v stiku z animatorji študijskih skupin. Nudili smo tehnično pomoč študentom in mentorjem pri uvajanju spletnega izobraževanja, sodelovali z Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani v projektu o zdravem načinu življenja, lajšali smo psihološke stiske in anksioznost nekaterih, oblikovali besedila za nacionalne partnerje in njihove publikacije, prevajali, pisali kolumne, sprejemali novinarje, snemali radijske oddaje, oblikovali lepake. Vodili in pisali smo evropske projekte, se izobraževali (nikoli ni dovolj zgodaj in nikoli ni prepozno); pisali smo učbenike in snemali filme za evropske projekte; pripravljali program za DANET, evropsko združenje za izobraževanje starejših, ki združuje obdonavske države. S peresom smo nasprotovali stigmatizaciji starejših, vodili prostovoljske dejavnosti in še marsikaj.

Več: <https://mojaleta.si/Rubrika/Moje-ucenje>
<https://radioprvi.rtvsllo.si/2020/05/storz-193/>

Digitalizacija za dejavno staranje Ulm, Ruse, Temišvar, Beograd, Ljubljana, Zagreb 6. junij 2020

Združenje DANET (Slovenska UTŽO je njegova ustanovna članica) pripravlja mednarodno konferenco *Caring and Sharing* (slov. Skrbimo in delimo med seboj), seveda ne v Ulmu, kot je bilo načrtovano, marveč na spletu. Člani upravnega odbora obdonavskega združenja DANET so pregledali svoje opravljeno delo, da bi se navdihnili drug ob drugem. Zbrali so nekaj zamisli za prihodnje projekte. Zdaj, v virusnih časih, Evropa potrebuje podporo državljanov evropskih držav v obliki dobrih projektov z izrazito nadnacionalno evropsko vsebino in razsežnostmi. Nekaj tem izstopa na področju izobraževanja starejših: delna digitalizacija izobraževanja starejših in vprašanja multimodalnega učenja, premagovanja

mentalnih ovir tistih, ki vstopajo v tovrstno izobraževanje, izvajanje umetnostnih/digitalnih delavnic po spletu, participacija udeležencev konference na spletu. Odložili smo se za prikaz življenja v času korona virusa - na Slovenski UTŽO smo že prej poskusno naredili Pismo sami sebi ... na pobudo prof. dr. Nives Ličen. Večji del srečanja upravnega odbora so udeleženci posvetili različnim načinom povezovanja med konferenco in prevajanja na daljavo, s pomočjo webinarjev, opremljeni s kanalom za povratne reakcije. Reakcije po e-pošti, Rocket.Chat-u, kanalu YouTube (pri tem je seveda potrebno imeti račun Google). Projekt *Gesund Älteren* (slov. Starati se zdravo) tako uporablja orodje EduPad.

Še Pepelka bi ga z veseljem obula

Drobna pozornost sočloveku ali družbeno angažirana umetnost študijske skupine za keramiko?

Ljubljana, maj 2020

Jakopičevo sprehajališče, razstavni prostor na prostem, glavni del ljubljanske [Plečnikove promenade](#), s katero je arhitekt posegel v urbanistično ureditev Lattermanovega drevoreda, je sredi zdravstvene krize oživela razstava študijskega krožka za keramiko (mentorica Lučka Šičarov). Študijski krožek je sklenil Ljubljančanom podariti nekatere svoje izdelke, podobe uporabnih predmetov. Vzdolž Jakopičevega sprehajališča v Tivoliju so v stalnem razstavnem prostoru na prostem člani študijskega krožka razprostrli keramične torte in še marsikaj. Videti je, da so jih Ljubljančani radi »pojedli«, kajti za njimi je ostal le pritrdilni lepilni trak, kar je vsekakor veliko priznanje keramičnim ustvarjalcem.

»Comeback« študijske skupine Trgi, ulice in stavbe okoli nas

Razstava *Mladi smo in živi* v Cankarjevem domu, prizorišče povratka študentov UTŽO

Ljubljana, maj 2020

100 let ljubljanske šole za arhitekturo. Plečnik je začel s pedagoškim delom leta 1921, šolo pa je zaznamoval z osebno karizmo in metodo poučevanja, ki jo je spoznal kot učenec Otta Wagnerja na dunajski Akademiji lepih umetnost. Šolo si je zamislil v obliki delavnic ali ateljejev, v katerih študenti in profesorji skupaj izkušajo celoten proces načrtovalskega dela. Takšen način poučevanja, kjer v seminarjih sodelujejo študenti različnih generacij, je

ostal posebnost ljubljanske šole za arhitekturo do danes. Po letu 1945 je vpliv na šoli prevzela mlajša generacija arhitektov, Edvard Ravnikar, Edo Mihevc, Marjan Mušič, Boris Kobe, Niko Kralj idr. Ravnikar je kot osrednja osebnost slovenske arhitekture modernizma postavil temelje sodobnega urbanizma in oblikovanja kot dodatni področji študija arhitekture. Zahvaljujoč kvaliteti študija, ki se je kazala tudi z uspehi najvidnejših diplomantov, se je že v šestdesetih letih v tedanji Jugoslaviji, pa tudi v tujini, dokončno uveljavil termin »ljubljska šola za arhitekturo«.

Sporočajo iz Katalonije. Še eno evropsko priznanje skupnemu ustvarjanju Reus, maj 2020

Španska nacionalna agencija proglaša projekt LearnersMot Slovenske UTŽO in partnerjev za dobro prakso. Projekt LearnersMot smo posvetili vprašanju primarne motivacije malo izobraženih in malo usposobljenih starejših odraslih za učenje.

Več: <http://www.learnersmot.eu/online-course-start.php>

Vir: Edward Seago, 1974. Ulica v Alfami.

Alfama bo morala počakati. Filmska šola se je odvila na spletu Lizbona, Ljubljana, maj 2020

Z evropskimi partnerji smo se nazadnje v živo srečali v Ljubljani na izobraževanju o vizualni pismenosti in dokumentarnih filmih. Tokrat pa smo v projektu SPIDW, ki spodbuja digitalizacijo izobraževanja starejših, posneli prve filme s področja mikrosociologije vsakdanjega življenja (zajtrk v evropskih državah). V Ljubljani, kar pri Figovcu, smo te dni na prenosnem računalniku sledili strukturiranemu filmskemu izobraževanju (AidLearn). Eduardo Amaro nas je uvedel v produkcijo in post-produkcijo filmov - umetnosti, ki povezuje podobe in zvok v močna sporočila; pomembni so bili svetloba, zorni koti kamere, pogled gledalca. Vsak programski modul so spremljali odlomki iz izbranih filmov. Prepoznavali smo filmsko pripoved, junake, hudobneže, intrigo in nazadnje, Covidu-19 in geografski razdalji navkljub, posneli več kratkih filmov. Gledali pa smo *Resnično zgodbo* (angl. *The Straight Story*) Davida Lyncha, *Casablanca*, *Nebraska*. Srečali smo se z animiranimi filmi, kot je *French Roast*, in s poučnim filmom *Evan*. Film mora imeti zgodbo, ki jo ustvarjajo vsi elementi; svetloba, zvok, glasba, kamera, ki mora biti v pravi višini, filmski plani, barve. Svetle, mehke barve, svetloba nas veseli, temne barve spremljajo

žalost, pomanjkanje svetlobe naredi pripoved grozljivo. Film brez ljudi in živali ustvari značilno razpoloženje.

Več: <https://www.youtube.com/watch?v=UBlgey8-TVA>

Kultura za zidovi domov za starejše širi njihov doživljajski prostor in krepi teritorialni kapital - primer Doma Kolezija

Ljubljana, april 2020

Domovi za starejše so zadnje čase pod negativnim drobnogledom. V domovih, kjer sredstev primanjkuje, kjer dobro izobraženih zaposlenih ni dovolj, bi si želeli, da bodo kljub vsemu naši ostareli sorodniki deležni nadvse individualizirane pozornosti, tudi v času Covid-19, ko so bili brutalno ločeni od svoje družine. Iz inozemstva poročajo, da so nekateri, ločeni od svojcev, celo prenehali jesti in tako povzročili lastno smrt. Svojci so pomemben del doživljajskega sveta starejših v domovih. Doživljajski prostor starejših v visoki starosti se namreč tudi brez nevarne bolezni oži premo sorazmerno s številom preživetih let in zdravstvenim stanjem stanovalcev. Mestni prebivalci smo običajno veseli "teritorialnega kapitala". Veseli smo, če so v naši bližini kinodvorana, gledališče, knjižnica, živilska trgovina, zdravnik, lekarna, univerza za tretje življenjsko obdobje, javni prevoz, dovolj zelenja, kolesarske poti itd. Večina prebivalcev domov pa teh oblik »teritorialnega kapitala« (antropološki koncept) ne more uporabljati in njihov doživljajski prostor se oži na prostore doma za starejše. Obzorja tam razširijo obiskovalci, javne prireditve in predvsem umetnost/kultura, če in kadar postane način življenja. V ljubljanskem Domu za starejše Kolezija imajo dolgo tradicijo kulture. Že *slikarica Mara Kralj* je tam kot mentorica Slovenske UTŽO dolgo vodila študijski krožek slikarstva. Danes se v Domu vrstijo kulturne dejavnosti: ples, kultura telesa, stanovalci se učijo francosko, učijo se slikanja, spoznavajo umetnostno zgodovino, potekajo potopisna predavanja. Starejši pišejo svoje glasilo. V Dom prihajajo s svojimi dejavnostmi tudi mlajši rodovi. Dom za starejše Kolezija že dolgo in uspešno odpira vrata v sosesko in bogati "teritorialni kapital". (Vir: Irena Debeljak, študentka francoščine na UTŽO Ljubljana)

Saj bi še delala, a pri nas je to kulturno nesprejemljivo

Delodajalci, podjetja in ustanove navadno razmeroma slabo razumejo, kaj se dogaja v duši tistega, ki se upokojuje. Predupokojitvenih izobraževalnih programov imamo bore malo in takšno izobraževanje pri nas ni *pravica iz dela*, ki bi jo zagotovil delodajalec tistim, ki si predupokojitvenega izobraževanja želijo. Nedavno smo na Slovenski UTŽO osnovali projekt VISION za izobraževalce, ki naj bi, če bo sprejet, pomagal razumeti starejše delavce in njihovo vlogo ter medgeneracijske odnose v podjetjih. Pripravljamo tudi niz filmov, ki

bodo ilustrirali prehod iz poklicnega obdobja v upokožitev. Oglejte si prvega med njimi, pogovor z mentorico Lidijo Bertoncelj v angleškem jeziku, tokrat v projektu SPIDW.
<https://www.youtube.com/watch?v=M5yedtFAQqE&t=14s>

Nekaj se učijo, a le zato, da se lahko družijo. Stereotipi o pomenu izobraževanja starejših so zlahka padli na preizkusu

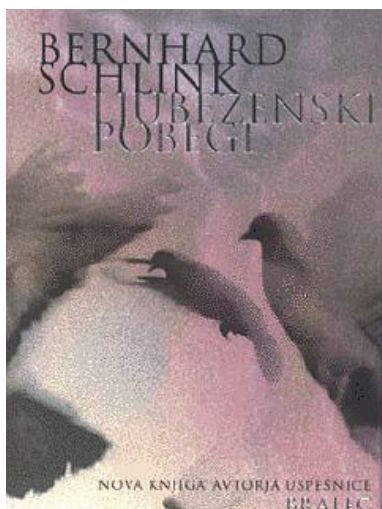
Ljubljana, maj 2020

V času epidemije se je izkazalo, da vsi potrebujemo druženje, da je izobraževanje brez druženja neučinkovito, kar velja za vse rodove. Tudi otroci so silno pogrešali svoje prijatelje in sošolce, učiteljico. Odrasli smo pogrešali delo skupaj z drugimi. Odkrili smo, da se potrebujemo. Organizirano učenje starejših in vseh drugih je socialno dejanje in zakaj bi bilo manjvredno, če sproža željo biti skupaj, pripadati, se učiti drug od drugega v predavalnici, pa tudi v prostem pogovoru ob kavi, če pomaga doživljati čustva. No, če je izobraževanje iz oči v oči bistvena potreba, pa je izobraževanje na daljavo zgolj nadomestek ali dopolnilo, kjer se morajo spremeniti metode in kjer je čustev malo.

Aplikacije so zgolj sredstvo. Iz pisma Filozofski fakulteti

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje uvaja izobraževanje na daljavo in se pravkar vključuje na daljavo v filmsko šolo v projektu SPIDW, kjer gre za pridobivanje vizualne pismenosti, snemanje filmov itd. Morda nekaj vtisov: odrasli učenci, še bolj pa starejši odrasli, smo raznovrstni, pa ne zgolj zaradi izkušenosti, življenjskega poteka itd., to vemo. Osebe z disleksijo, denimo, imajo velike težave pri zaznavanju oznak na zaslonu in predvsem z (delovnim) spominom – podobno tudi (digitalno) slabo izobraženi odrasli. V pomoč bi bile percepcijske strategije za učenje zmeraj novih aplikacij ... Linearno učenje v novih okoliščinah zgublja vrednost, programi bi morali vsebovati malo navodil, zato pa veliko spodbud za svobodnejše in bolj ustvarjalno razmišljanje, in manj določenega zaporedja korakov učenja. Programi izobraževanja za odrasle bodo še zmeraj imeli cilje, evalvacija pa ne bo smela sloneti predvsem na prepoznavanju in reprodukciji znanja, marveč na zmožnostih uporabe znanja in spretnosti. Učenje na daljavo je razmeroma samotna dejavnost ... in bolj slabo omogoča socialno učenje.

Prebrali smo

Ljubezenski pobegi je zbirka sedmih kratkih zgodb, ki raziskujejo prefinjene odtenke ljubezni (in drugih demonov) v moralnem blodnjaku povojne Nemčije. Pripovedi nas vpletajo v različna obdobja in kraje, od razpolovljenega Berlina pa do vrvečega New Yorka današnjega dne, bolj ali manj vse pa postavljajo v središče moške srednjih let, prežete z različnimi odtenki iste tesnobe in hrepenenja. Ozračje nelagodja in brezkompromisnega izpraševanja vesti, ki veje skozi roman Bralec, je tudi v Schlinkovi drugi knjigi, ki v nas obenem budi tudi fatalistični sum, da je vsako naše občutje, bodisi sreče ali obupa, pod težo okoliščin in zgodovinske resničnosti preklemano ničevno.

Napovedujemo, vabimo

Usposabljanje mentorjev in študentov za izobraževanje na daljavo

V septembru se bomo na UTŽO Ljubljana lotili temeljnega usposabljanja študentov in mentorjev za učenje na daljavo. Kaže dobro, kajti doslej smo prejeli že preko 200 prijav. Informacije: Urška Telban, tel. 01 433 20 90, od ponedeljka do petka, od 8.00 do 16.00.

Ponovno se bomo srečali v kinu - ob ogledu filmske predstave Izbrisana. Vabljeni!

Kdaj: v torek, 30. junija, ob 10. uri v kinu Komuna

Več: <http://www.utzo.si/srecamo-se-v-kinu-30062020/>

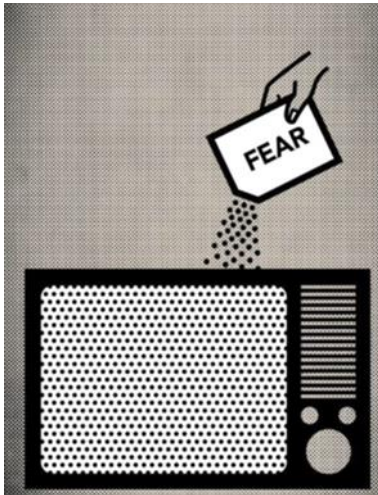
Novice U3-4 2020

*»Delajte, kar imate radi in imejte radi, kar delate.«
Esther Duflo, prejemnica Nobelove nagrade za ekonomijo*

Zdaj je čas modrosti, zdaj ni čas za porabništvo. Preberite, tiče se vseh nas!

Po 37-ih letih, ki jih je Slovenska UTŽO uspešno prebrodila - o tem priča njeno delo, pričajo njeni študenti, kopica nagrad in priznanj itd. - je v teh časih na robu svojih zmogljivosti. Najemanje dodatnih, večjih prostorov, zmanjšanje števila članov v študijskih skupinah zaradi upoštevanja socialne distance, novo usklajevanje urnikov, stroški razkužil, usposabljanje študentov in mentorjev za uporabo programa Zoom (nad 400 udeležencev) itd. prinašajo komaj obvladljivo organizacijsko delo in nove stroške univerzi. Zdaj je bolj kot kdaj koli potrebno zavedanje, da naše potrebe, naše želje in naše preference ne morejo biti pomembnejše od tega, kar potrebuje in zmore skupnost, ki smo jo vsi skupaj ustvarili. O 37-ih letih gradnje odnosov in zanesenega dela govorita vsaj dva metra časopisnih izrezkov, filmov, objav, raziskav, pričevanj partnerskih ustanov doma in po svetu. Svoje napore so v rast in razvoj UTŽO vtkali številni prostovoljci, študenti, mentorji in drugi. Zdaj ni čas za zahteve po tem, naj bo vse, kot je bilo, po tem ali onem urniku, po teh ali onih prostorih, po enakih članarinah kot lani ... Zdaj je čas za prilagodljivost, sodelovanje, razumevanje, solidarnost. Te lastnosti so nam moralno in družbeno potrebne. Zdaj ni čas za porabništvo v slogu »Meni pa to ne paše«. Pomagajte sebi in vsem nam, da univerzo ohranimo.

Vir: Slavimir Stojanović FUTRO

Saj ne moremo večno spremljati novic in zaskrbljeno čakati, da mine. Živimo dalje, a previdno!

Ljubljana, september 2020

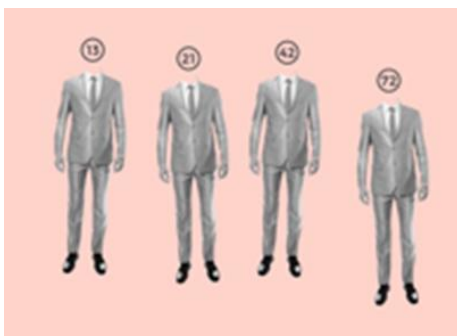
Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani vstopamo v 37. študijsko leto. Zbrali smo podatke pri podobnih ustanovah v Evropi o tem, kako zagotoviti varnost in premostiti viralne čase. Skupine UTŽO, kjer študenti tvorijo trdno povezano skupnost, kjer animator/ica dobro opravlja svojo pomembno vlogo, se že pripravljajo na jesenski »comeback«. Program bomo začasno prenesli v lokalni prostor (obiskovanje razstav, učenje v avtentičnem okolju, ustrezno preoblikovanje programa), v druge predavalnice, celo v Kino Bežigrad. Več kot štiristo študentov in mentorjev se že usposablja za uporabo aplikacij (Teamviewer, Zoom). Skupine bomo razdelili. Svoje kolege v predavalnici bodo lahko nekateri opazovali na zaslonu, se z njimi pogovarjali. Naslednji teden bodo drugi sedeli v predavalnici in gledali kolege na zaslonu. Zveni zapleteno? Majhne skupine bodo ostale v predavalnicah kot doslej. Maske bodo obvezne, seveda. Najemamo še nove večje prostore, a po njih je veliko povpraševanje! Obnašali se bomo odgovorno do sebe in drugih ter se držali »hišnega reda«.

Ko leta niso ovira in z življenjem nadaljuješ, si nekje "in"

Ljubljana, 21. junij 2020

Profesorica Ana Krajnc, predsednica Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje in študentke Vida Vilhar Pobegajlo, Maruška Soklič Klasinc in Boža Kavčič, ki že več kot dvajset let obiskujejo univerzo za tretje življenjsko obdobje, so za oddajo Tednik, TV Slovenija 1, razčlenile pomen dela in učenja v poznejših letih življenja. V jeziku mladih so povedale, da se zaradi znanja, informacij počutijo "in". Več od 9.20' dalje na

<https://4d.rtvsllo.si/arhiv/tednik/174702116>

Smo pred zakonom in zdravjem res vsi enaki?

Ljubljana, 11.-12. junij 2020

Tema spletne konference *Biti mlad sto let* v koordinaciji Centra za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani je bil starizem. Govorci so osvetlili dogajanja v domovih starejših, kjer je bilo število okužb stanovalcev desetkrat višje od števila okužb starejših zunaj domov. 2. člen Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju pravi, da ima vsakdo »pravico do najvišje možne stopnje zdravja, da nihče ne sme ogrožati zdravja drugih«. Vsi moramo imeti *dostop do nujne medicinske pomoči*, te pa srednješolsko izobražene medicinske sestre in negovalke v domovih ponoči niso mogle ali smele nuditi. V domovih je bila tako kršena pravica do najvišje stopnje zdravja. Problematično je bilo zdravljenje pacientov brez njihovega soglasja ali soglasja svojcev. Še več, najnižjo stopnjo umrljivosti zaradi COVID-19 so beležile države, ki imajo najmanj starih prebivalcev (Bolgarija, Romunija, Grčija, Poljska, Rusija). V vseh državah je prevladalo mnenje, da se nima smisla z vprašanjem preveč ukvarjati, saj gre za stare! Je vsako življenje res vredno ali je to zgolj krilatica?

Izbrisana, Ko vas ni bilo, Lara - trojček avtorskih filmov za študente UTŽO Ljubljana Ljubljana, junij-julij 2020

Nadaljuje se filmski abonma *Srečamo se v kinu* za študente UTŽO. Film *Izbrisana* obravnava temo, ob kateri smo na Slovenskem navadno zardeli, pogledali stran in molčali, je povedal antropolog, scenarist Miha Mazzini v pogovoru dr. Filipom Breskvarjem. To je sicer evolucijsko priporočljivo, saj na ta način skupnost preživi, a 3 % članov skupnosti le dela po svoje. Vse je človeško. Na izbrisane sta se v tistih turbulentnih časih ločevanja Slovenije od Jugoslavije zgrnili maščevalnost in napetost, ki ju je bilo čutili ob spremembah in omajani identiteti. Miha Mazzini je s tem filmom nastavil zrcalo naši majhni skupnosti, v kateri je težje biti radikalno svoj kot v večjih. »Naša potreba po egalitarnosti je velika in glede te smo na vrhu evropske lestvice,« ... v skupnosti, kjer mrgoli pregovorov, kot so *Molk je zlato* in *Kdor molči, desetim odgovori*, je že tako.

Digitization – Digitalization – Digital Transformation

Obdonavski sosedi (Danube networkers) smo organizirali mednarodno bienalno, tokrat spletno konferenco

10.-11. julij 2020

Konferenco *Sharing and caring beyond borders* smo pripravili Obdonavski sosedi (Danube networkers, DANET) in ILEU, Ulm, v podporo izobraževanju, participaciji in medgeneracijskosti starejših vzdolž Donave. Veliko neznank je bilo. Učili smo se preoblikovati metode iz oči v oči v digitalne metode, ki zahtevajo natančen, strukturiran, prav nič spontan potek srečanja, vaje udeležencev iz uporabe konferenčnih storitev, denimo Zoom, močan internet, hiperpovezave do filmov in deljenje zaslona. Po odmoru smo lahko šli v virtualni bar in poiskali sogovornike (če smo jih poznali že od prej, je kar šlo). Zvečer smo bili na kulturnem virtualnem večeru, ki smo ga udeleženci pripravili sami. Vse je moralo teči gladko. Iz Bruslja so se oglasili evropski in iz Ulma deželni politiki ... Konferenca je namensko premogla le dve plenarni predavanji, več koncentracije namreč nimamo. Spoznali smo, kako različna je stopnja digitalizacije ekonomije in družbe (digitalni indeks) v različnih državah, odvisna tudi od t. i. »medijske biografije« vsakega od nas (radio, televizija, pametni telefon, internet itd.) pa tudi od stopnje funkcionalne pismenosti. **Starejši naj bi participirali v javnem procesu digitalizacije od spodaj navzgor.** To se zdaj dogaja v Ulmu v projektu Digitalna prihodnost mesta. Pojavile so se tudi dobre stare teme: Navzočnost starejših v javnih obcih? Pozitivna podoba starejših? V delovni skupini je nastopila *Dr. Dušana Findeisen* s prispevkom *Zakaj digitalno izobraževanje na daljavo ni dovolj?* in poudarila pomen emocij tudi v digitalnem izobraževanju, predstavila je filmsko ustvarjanje na UTŽO Ljubljana, uvedla je nov koncept »socialne bolečine«, ki jo različno občutimo, če smo dolgo fizično ločeni od drugih ali če nas skupina zavrže. Zveni poznano, kajne?

<http://conference2020.codanec.eu/workshop-1-en/>

Ko smo na posvetu posedli okrog miz, smo lahko sneli maske.

Starejši niso »ostala skupina«

Ljubljana, 15. julij 2020

Delež starejših prebivalcev bo leta 2030 30 %, je poudaril Peter Beltram na posvetu Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in Andragoškega centra Slovenije v hotelu Plaza v Ljubljani, ki ga je moderirala mag. Ema Perme z MIZŠ. V prihodnosti bo treba podpreti ranljive, a tudi neranljive skupine starejših, je poudarila Olga Drofenik. Nevenka Bogataj in mag. Ester Možina (ACS) vidita rešitve v izobraževanju za skupnost in v skupnosti, kar je še posebej pomembno v fragmentirani družbi, kot je naša. Najbolj se je povečalo število terciarno izobraženih mladih (20 % je univerzitetno izobraženih), a jih ekonomija ne posrka, saj je 26 % mladih za svoje delo nadizobraženih. Kmalu bo 60 % preprostih del odpadlo, ker bodo digitalizirana, robotizirana. Večina konzultiranih o tem, kakšna naj bo *Strategija*

izobraževanja odraslih do leta 2030, prihaja s področja poklicnega izobraževanja odraslih in je razumljivo na strani tega. Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje je zagovarjala pomen drugih področij in ciljnih skupin. Začetne spretnosti, ki jih pridobimo s šolanjem, je treba razvijati v odraslosti in pozni odraslosti. Zato so starejši od 45. leta dalje ranljiva družbena skupina, skupina, ki jo je v njenih prizadevanjih potrebno podpreti na njej ustrezen način. Ne le v pridobivanju znanja, tudi v gradnji njene kolektivne identitete. *Ni le zgolj ena od ostalih skupin*. Z izobraževanjem je treba podpreti njihovo participacijo v družbi, delo in delovanje, dejavno staranje, sodelovanje z drugimi rodovi, če naj bo družba zdrava. Dobra novica: v strategiji izobraževanja odraslih se bodo združila vsa ministrstva. Končno je napočil ta trenutek! Pred 37. leti smo že opozarjali na to, da izobraževanje starejših ni le predmet tedanjega Ministrstva za šolstvo, saj gre za učenje na temelju socialnih odnosov, za situacijsko in skupnostno učenje, ki ustvarjajo nove socialne prakse.

Z maskami na obrazu na sestanku Slovenske EAPN

Revščina pomen imeti manj vsega, tudi izobraževanja Ljubljana, avgust 2020

13 slovenskih organizacij, ki kakorkoli delujejo na področju boja proti revščini in socialni izključenosti, je ustanovilo **EAPN Slovenija - ta je zdaj članica Evropske EAPN**. Za družbeno vključenost si prizadevajo na sebi lasten način raznorodne organizacije, med njimi tudi Slovenska UTŽO, ki je nova članica mreže. Nekaj poudarkov iz nedavnega poročila o stanju v Sloveniji: revščina zrcali stopnjo družbene neenakosti. Ta se pogosto začne z materialnim pomanjkanjem, kar privede do izključevanja iz skupin, skupnosti, okolij. Biti reven pomeni imeti vsega manj: zdravja, denarja, dela, priložnosti, izobraževanja, kulture, samozavesti itd. Gre torej za širšo dimenzijo človekove stiske, ki vključuje dimenzije »pripadati«, »biti« in »imeti«. **Pokojninska (22 %) in plačna vrzel (7,8 %)** med spoloma je visoka, **90.000 upokojenih oseb** je leta 2018 živelo **pod pragom revščine**, ki je 703 evre, minimalni dohodek v letu 2019 pa je bil 402,18 evra. Ja, prav ste slišali, razkorak je nerazumljiv.

Šest prispevkov in dve nagradi v mednarodnem obdonavskem projektu CODANEC

Študijska skupina *Novinarstvo* oziroma njuni članici mag. Pavla Rapoša Tajnšek (za prispevek *Dvojina, kulturna dediščina slovenskega jezika*) in Karolina Jarc (za prispevek *Pevka ljudskih in narodnih pesmi Bogdana Herman*) sta prejeli obdonavski nagradi.

http://codanec.eu/cultural_treasure/?sf_paged=3

Tudi projekt Brezčasno (angl. Timeless) se seli na splet. Zadnje srečanje partnerjev je bilo po Skypu

28. julij 2020

Timeless je projekt, za katerega v notranji govorici skupine partnerjev (Turčija, Litva, Bolgarija, Belgija, Španija, Slovenija) pravimo, da je »lep«, saj povezuje znanje, ki se rojeva v terciarnem izobraževanju, nevladnih organizacijah, svetovalnih podjetjih, nevladnem gibanju, pri čemer smo vsi partnerji vajeni pisanja v angleškem jeziku, pridobili pa smo si tudi izkustveno znanje iz vodenja evropskih projektov. In prav zato, ker je izkustveno, ga je bilo potrebno nabirati dolgo! Še več, projekt je namenjen izobraževalcem starejših odraslih in starejšim odraslim samim. V kakovostnem izobraževanju starejših program nastaja iz prepoznanih govornih in življenjskih ali delovnih potreb udeležencev. V primeru Timeless pa udeleženci z avtorji projekta so-razvijajo program, v katerem gre za pridobivanje znanja angleškega jezika, digitalnih spretnosti, sodelovalno učenje in prikaz snovne ali nesnovne dediščine po izboru udeležencev. Gre za dediščino, ki ji starejši pripisujejo družbeno in estetsko vrednost. »Kako pa kaj COVID-19,« smo še povprašali. Turki odhajajo na počitnice »reševati turški turizem«, v Kataloniji si nadenejo maske takoj, ko izstopijo na prosto. Pravkar vodijo izobraževanje z uporabo znakovnega jezika in pri tem nosijo prozorne plastične zaščitne vizirje ... Več: <https://eutimeless.info/en>

Miha Kržič, predavatelj, ki nas varno vodi mimo čeri računalništva

Računalniško usposabljanje ali modro, ki te hočem modro

Ves september se na UTŽO Ljubljana odvija usposabljanje mentorjev in starejših študentov za uporabo programov Zoom in Teamviewer. Digitalno opismenjevanje je odvisno od naše medijske preteklosti (kaj vse smo že uporabljali). Mentorji so si zapisovali korake, po katerih bodo vodili svoje študente v digitalizirano izobraževanje. Zdaj ali nikoli se bo zmanjšal digitalni prepad med generacijami. Sodelujejo Miha Kržič, Urška Majaron, Robert Mlakar, Martin Razpotnik.

Kaj veste in česa ne veste o naravni svetlobi v arhitekturi izobraževanja Ljubljana, avgust 2020

Meta Kutin in njeni študenti so raziskali zgodovino stavbe na Poljanski cesti, kjer domuje Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje (stavba je 150 let služila vzgoji in izobraževanju, četudi je grajena kot stanovanjska stavba, četudi je bila nekoč tovarna svile ...). Opravili so kratko raziskavo na temo naravne svetlobe v neformalnem izobraževanju. Vprašani so povedali, da so se svetlobe zavedali le v začetku. Izkazalo se je, da mora biti svetloba tam, kjer je tudi senca, da potrebujemo steklene površine, ki so presekane, da se lahko nanje obesi pogled.

Objave

Taxi, no thank you or socially engaged older adult education. News SIAE

<https://enovicke.acs.si/en/taxi-no-thank-you-or-socially-engaged-older-adult-education-at-slovenian-u3a/>

Zakaj je za izobraževanje zmeraj pravi čas? Ob otvoritvi TVU, Smeri Ravne na Koroškem

<https://www.youtube.com/watch?v=ju6oNwHlaBg>

Prebrali smo v mislih na vas

Avtorica se v tej raziskavi *Inštituta za novejšo zgodovino* osredotoči na (nekdanjo) občino Vič-Rudnik in organizacijo življenja v njej. Posname več kot trideset intervjujev, pri čemer jo zanima tudi delovanje spomina (ta deluje zmeraj iz zdajšnje situacije) in seveda ni zanesljiv. V Ljubljani so začele rasti nove stanovanjske soseske, pospešeno so urejali tudi pripadajočo

infrastrukturo. Ljudje so živeli od plač, pa tudi "fušanja" in sive ekonomije. Zanimale so jih potrošniške dobrine. Sedemdeseta leta so pomenila dvig življenjske ravni za vse prebivalce, potrošniške dobrine so postale dostopne večini gospodinjestev. Življenjski standard mestnih in podeželskih prebivalcev se je izenačeval, prav tako življenjski slog. Razlike v infrastrukturni urejenosti med mestom in podeželjem pa so se nadaljevale. Ne samo komunalna urejenost, tudi vrtci, nove šole in telefonski priključki so na podeželje prihajali počasneje. Ljubljanskim občinam je čedalje bolj primanjkovalo sredstev za reševanje infrastrukturnih vprašanj, nekoliko zaradi hitre rasti prebivalstva in njegovih potreb, nekoliko zaradi slabega gospodarskega položaja. A to desetletje se je mnogim vtisnilo v spomin ...

Napovedujemo, vabimo

Rezultate projekta *4 elementi* (voda, zrak, zemlja, ogenj) bomo ta mesec predstavili izobraževalcem odraslih in drugim. Gre za mite, legende, pripovedke različnih držav in učenje angleščine obrobni družbenih skupin (starejših oseb, starejših z disleksijo, slabo slišočih in vseh drugih, seveda).

17. september ob 10.30, Radio Slovenija Prvi, Oddaja Storž. *Recite znanju DA*. Sodelujejo dr. Boštjan Plut, dr. Dušana Findeisen in Urška Telban.

24. september ob 9.30. *Osebni in družbeni pomen izobraževanja na daljavo*. Strokovni posvet mreže Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje. Pravna fakulteta, Poljanski nasip 2, Ljubljana, seminarska soba št. 3

Ples - igra gibanja. Nadaljujemo partnersko sodelovanje s Plesno zvezdo. Poleg gibalnih in socialnih spretnosti spodbuja ples kognitivne zmožnosti starejših. Več informacij in vpis v plesne programe: Sara Livk, 030 333 503, info@plesnazvezda.si

28. september od 13.30.-16.00. Age Platform Europe, BAGSO ter Nemško zvezno ministrstvo za družino, starejše, ženske in mladino. *Strengthening Older People's Rights in Times of Digitalisation – Lessons learned from COVID-19* (slov. *Utrjevanje pravic starejših v času digitalizacije - Česa smo se naučili iz obdobja COVID-19*)

*Ljudje se obnašamo s svojim pametnim telefonom,
kot da je človek,
in s človekom, kot da je pametni telefon.
Michel Onfray*

Verjamete, da si Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje že 37 let prizadeva za dostojanstvo in razvoj ter boljše življenje starejših? Verjamete, da krepí vaš položaj v družbi, utrjuje družbeno pravičnost in dialog med generacijami? V teh viralnih časih vam bomo hvaležni, če se odločite in nas podprete z delom dohodnine.

Več: <http://www.utzo.si/podprite-univerzo-namenite-ji-del-dohodnine/>

Novi univerzi za tretje življenjsko obdobje na Vrhniki in v Bistrici ob Sotli. Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje Maribor izobraževanje nadaljujejo po spletu

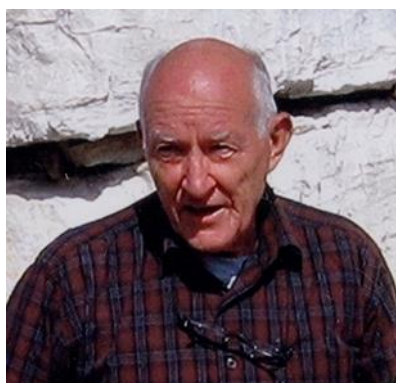
Oktober 2020

Novi univerzi sta nastali kot del kulturnega centra oziroma območne knjižnice. Prvi koraki, razumljivo, so jih vodili k izbiri dobrih, navdušujočih mentorjev in oblikovanju izobraževalnih programov. Prepričani smo, da se bosta z naslednjimi koraki razvijali v prostor spodbujanja participacije starejših v družbi, krepitve njihove socialne identitete, v javni prostor nastajanja izobraževalnih inovacij in kulture. Postali bosta partnerici drugim organizacijam v lokalni skupnosti, morda tudi svetovalni organizaciji za lokalne oblasti itd. Univerza za tretje življenjsko obdobje Maribor, ki je izšla s Fakultete DOBA ter se preoblikovala v samostojno društvo (samostojen lokalni subjekt), je že na tej poti, ob tem pa vodi izobraževalne programe v podporo dobremu počutju, digitalizaciji življenja starejših, razvoju kognitivnih sposobnosti, komunikativnih spretnosti. Posamezne skupine na Univerzi za tretje življenjsko obdobje Maribor nadaljujejo z izobraževanjem na daljavo.

Ustanovili smo Spletno univerzo za tretje življenjsko obdobje, nadaljujemo s spletnim jezikovnim izobraževanjem

Ljubljana, november 2020

Začetni zapleti z nezadovoljivo infrastrukturo, neustreznimi kamerami in mikrofoni, neposodobljenimi windowsi, nezadostnim obvladovanjem Zooma ali Microsoft Teamsov se umirjajo. Učimo se sproti, vsi: študenti in mentorji. Pridobljene spretnosti pa so prenosljive tudi na druga področja življenja. Več: <http://www.utzo.si/spletna-univerza> in <http://www.utzo.si/spletna-jezikovna-univerza-pridruzite-se-ji>

Starejši moramo biti avantgarda mlajših. Iz intervjuja s prof. dr. Jurijem Kunaverjem Ljubljana, november 2020, po spletu

Na njegovih predavanjih po spletu - to daje njemu in vsem mentorjem veliko dodatnega dela - je zdaj okoli trideset študentov. Med njimi takšni, ki so sprva zavračali učenje na daljavo. Koliko se znajdemo z digitalnimi napravami in aplikacijami, je odvisno od tehnične in tehnološke socializacije, znanja in biografije. Prof. dr. Kunaver je že v času odraščanja očetu ostril merilne naprave za opazovanje nebesnih teles, se v samih začetkih spoprijel z episkopom, se navajal na ATARI, vstopil v prve spletne klepetalnice. Oče mu je zgodaj kupil fotoaparat, da je slikal ključne dogodke na šoli. Dobra vizualna percepcija - in geografija je vizualna veda - pomaga. Sam pravi, da dobro opazuje tudi zato, ker je od malih nog veliko na prostem. Za računalnik si je treba vzeti čas in odkrivati nove poti, nenehno.

Iskali so zamisli za nove jedi Ljubljana, november 2020, po spletu

Delavnice Biotehniške fakultete so bile namenjene predvsem gospodom nad 65 let. Študenti UTŽO Ljubljana so sodelovali z Biotehniško fakulteto v ustvarjalnih spletnih prehranskih delavnicah, kjer so oblikovali zamisli za nove jedi. Odvilo se je deset vsebinsko različnih srečanj. Projekt je nastal v okviru evropske iniciative EIT-Food, ki poskuša zgraditi boljši evropski prehranski sistem, izobraziti potrošnike, preučuje vpliv COVID-19 na prehranske navade državljanov itd. Več: <https://www.eitfood.eu/>

O družbeni vlogi bank, če še obstaja Ljubljana, 25. november 2020, po spletu

Prof. dr. Ana Krajnc se je na povabilo Banke Slovenije udeležila posveta o družbeni vlogi bank. V čigavi službi so banke? Sprva so nastale v podporo državljanom in državi, podrejene so bile gospodarstvu, danes so jim, nasprotno, podrejeni prebivalci in gospodarstvo, kar je velik paradigmatičen preobrat v socialni vlogi bank. Postale so "pretočni kanal kapitala", da bogatejši postajajo še bogatejši. Zato banke zgubljajo svojo nekdanjo socialno vlogo. Banke/kapital so zavladele državi, najširši solidarnostni obliki državljanov. Prof. dr. Krajnc je omenila tudi Krekove ljudske posojilnice, kakršne bi veljalo ponovno uvesti in tako podpreti skupine, potisnjene na družbeni rob. Dobro bi se bilo tudi spomniti nekdanje prosvetliljske vloge bank, je še dodala.

Študenti FF na hospitacijah 16. november 2020, po spletu

Študenti FF magistrskega študijskega programa *Izobraževanje starejših* so hospitalirali v spletnem programu *Trgi, stavbe in mostovi okoli nas* (mentorica arh. Meta Kutin) pod vodstvom asistentke Tanje Šulak. Za njih so srečanja s starejšimi študenti UTŽO dragocena, saj so ti tudi predmet njihovega preučevanja. Priznali so, da za arhitekturo in načine življenja v mestu dotlej niso bili posebej senzibilizirani in vsebina predavanj jim je bila tudi s tega vidika zanimiva.

»Ojoj, kovance sem pa doma pustila. Sprejmete bitcoine, ljubo dekle?« (Prispelo na natečaj BAGSO na temo Karikatura in digitalizacija življenja starejših)

BAGSO - Mednarodna konferenca. V času digitalizacije naj nihče ne ostaja zadaj Nemčija, 28. september 2020, po spletu

Če imate dobro internetno povezavo, sodobno internetno napravo in predvsem znanje, se bo digitalizacija naselila v vsa dejanja vašega bivanja; nakupovanje, bančne storitve, kulturo, šport, izobraževanje, zdravje, plačano delo, prostovoljstvo. Lahko boste vplivali na svoje življenje, ostali v stiku, dobivali sveže informacije. V Nemčiji pa so, denimo, našli devet milijonov »offlinerjev«, predvsem ljudi v visoki starosti, žensk, ki živijo same in imajo nizke dohodke in so nizko izobražene ali migrantke. *Ustvarjati dobre internetne vezi je danes temelj družbene enakosti.* Kaj se torej zgodi, če teh povezav ni? Kje najti pomoč? Dr. Dušana Findeisen s Slovenske UTŽO je na tej mednarodni konferenci predstavila temo *Digitalni pristop k življenju v poznejših letih v Sloveniji*, Tone Dolčič pa v imenu ZDUS-a *pravice starejših*.

Izobraževanje odraslih je tudi pot v družbeno vključenost izobraževalcev, trdijo na ACS Ljubljana, 17.-18. november 2020, po spletu

Odvil se je *letni posvet izobraževanja odraslih* Andragoškega centra Slovenije. Na spletu se je zbralo domala 400 udeležencev! Spoznanja: formalno izobraževanje s svojimi hipotetičnimi potrebami za prihodnost samo zase ni dovolj; izobraževanje odraslih je ključno - se vidi v krizah! - je način vključevanja odraslih in tudi izobraževalcev odraslih v družbo (mag. Tanja

Možina, študija o digitalizaciji izobraževanja odraslih). Posvet je moderirala *mag. Zvonka Pangerc Pahernik*, pri tem pa poudarila vrednote posveta: humanost, odgovornost, tolerantnost. O odprtem dostopu do izobraževanja, 20-ih modelih obnašanja v digitalnem izobraževanju ipd., je razpravljala *mag. Mitja Jermol* (UNESCO-v mednarodni raziskovalni center za umetno inteligenco na Institutu Jožef Stefan). Presenetilo nas je razmišljanje, da naj bi se Ministrstvo za izobraževanje odslej posvečalo le izobraževanju za delo, vse drugo naj bi pripadlo področju socialnega varstva? To bi zanikalo *izobraževanje vzdolž in širom življenja*, temeljno doktrino, ki jo zagovarjamo, prizadelo bi splošno izobraževanje odraslih, kar bi bil usoden korak v preteklost. V krizah se pogosto priznava le tisto običajno, tisto obče, tisto vsem razumljivo, inovativne oblike in rešitve so ogrožene. Toda, ko kriza mine, bomo takrat ostali brez inovativnih rešitev? Ranljivo je tudi izobraževanje starejših, ki povezuje učenje z delovanjem v dobro skupnosti in krepitev identitete starejših v družbi.

Skupni prostor, ki se odpira navzven in navznoter, podpira dejavno staranje

Vprašanja starejših, ki zanimajo arhitekto, naj ne bodo le vprašanja odvisnosti, krhkosti in varnosti

Društvo arhitektov namerava pripraviti razstavo z delovnim naslovom *Pravica starejših do mesta*. Tema je nadvse aktualna v času prepoznanih in anticipiranih demografskih sprememb oz. staranja velike skupine prebivalcev našega mesta. Domala 20 % prebivalcev Ljubljane ima že danes več kot 65 let. V pokoju v povprečju preživijo od 18 do 20 let. Stereotipi in starizmi arhitektom in drugim onemogočajo, da bi si postavili prava vprašanja. Vprašanja starejših, ki naj zanimajo arhitekto, tako ne morejo biti le vprašanja odvisnosti, krhkosti in posledično varnosti ter varne nastanitve. V luči prebivalstvenih sprememb ugotavljamo, da moramo starejše spoznati ne le z vidika njihovih omejitev, marveč tudi in predvsem z vidika njihovih *kompetenc in razvojnih zmožnosti, ki konstruirajo njih same in skupnost*. Pri razstavi, če jo bo mesto podprlo, bodo sodelovali tudi starejši sami.

Ali poznate Karla V. in veste, zakaj imajo belgijski vrči za pivo tri ročaje? **Ljubljana, november 2020, po spletu**

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje je s spletnim prikazom projektnih rezultatov zaključila evropski projekt *Štirje elementi* (zemlja, ogenj, voda, zrak). Nastala je knjižnica mitov, legend, pravljic (nesnovna kulturna dediščina) evropskih držav. Tam zvemo, denimo, kdo je bil dobri zmaj Jami ali sveti Socerb, v učbeniku spletnega tečaja pa, kakšna je

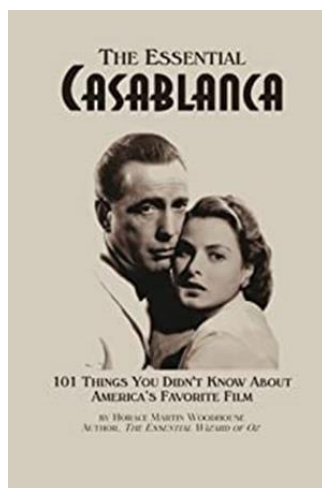
povezava med Karlom V. in triročnim vrčem za pivo. V knjižnici so popisane tudi dobre prakse izobraževanja starejših (povezava učenja z delovanjem) ter didaktični viri za strokovno izobraževanje učiteljev angleščine kot tujega jezika. Nastale so elektronske knjige, učbenik za slabo slišče in osebe z disleksijo. Zaključni dogodek so pripravile Urška Majaron, Lidija Bertonec in Dušana Findeisen. Več: <https://www.4-elements.eu/en>

LearnersMot v Španiji prejel priznanje za najboljši projekt. LearnersMot2 mu je že za petami

Reus, november 2020, po spletu

Koordinatorica projekta je bila in je španska EDENSOL, partnerica Slovenska UTŽO pa prispeva svoje poznavanje vprašanja funkcionalne pismenosti, temeljnih spretnosti starejših zaposlenih, brez katerih je ogrožena njihova zaposlitev in konkurenčnost podjetij. Da so v stanju funkcionalne nepismenosti - iz šol pridejo nezmožni za uspešno življenje - ljudje niso krivi sami (čustvena prikrajšanost, dolgotrajna bolezen, disleksija ob nerazumevanju okolja, družbene prekinitve, družbena nepravilnost itd.). Med projektom se je odprla kopica vprašanj. Okrepljeno partnerstvo je z začetnim srečanjem po spletu zaoralo ledino. Odprta so številna vprašanja, tudi matematičnih spretnosti za vsakdanje življenje. Obravnavali jih bomo v projektu LearnersMot2, s katerim bomo skrbeli za nenehno motiviranje manj izobraženih starejših delavcev za učenje. Nova partnerica Univerza Goce Delčev iz Štipa bo razvila ustrezno aplikacijo. Več: <http://www.learnersmot.eu/>

SPIDW je zaokrožil cikel naših projektov filmske vzgoje in digitaliziranega izobraževanja Augsburg, november 2020, po spletu

V tem projektu programa Erasmus+ smo se učili razumevati kinematografski jezik, vizualno pismenost, rabo digitalnih aplikacij, Moodle itd., snemali smo filme, se učili uporabljati primerno glasbo, svetlobo, temo itd. V filmih ima vse svoj pomen. Pa ga znamo razvozlati?

Zdaj nastaja še priročna knjižica, ki sledi projektu in spoznanjem. Slovenska UTŽO pa se ne izraža več samo z besedilom, marveč tudi s filmi.

Kaj bomo s tabo? Inštitut za disleksijo se je tokrat po spletu srečal s starši otrok »dis« Ljubljana, 26. november 2020, po spletu

Starši otrok z disleksijo se pogosto počutijo sami, brez opore. »Vsak otrok ima svojo zgodbo ... a kakšna energija se je čutila, ko nas je bilo toliko staršev skupaj ... sem kar videla vse otroke, kako bodo nekoč uspešni in bo ves naš trud poplačan,« je zapisala udeleženka. Domala petdeset udeležencev je bilo na prvem spletnem predavanju prof. dr. Ane Krajnc. Sodelovali so tudi starejši odrasli z disleksijo s svojim pričevanjem. Disleksijo je težko razumeti, kajti ima veliko podob. Učitelji in šolski psihologi občasno zmotno vztrajajo in otroku nalagajo naloge, ki jih ta zaradi nevrološkega ustroja možganov ne more opraviti na pričakovani način. Otrok pogosto opazuje, je videti pasiven, brez zanimanja. Otrok z disleksijo potrebuje precejšnjo količino dražljajev, da prične delovati. Lahko ima grozde izjemnih zmožnosti, lahko je pri njem prizadeta zmožnost, potrebna za vse, kar je v seriji (vezanje vezalk, abeceda, organizacija besedila, zaporedje mesecev, dejanj itd.). Lahko ima težave z ustvarjanjem vizualne ali slušne predstave pomenov. Lahko ima prizadeto slušno ali vizualno dojetje. Namesto da bi učitelji pričeli pri tistem, kar ima otrok rad, se držijo učnega načrta. Razumljivo, v razredih z veliko učenci. Poglobljajo se otrokovi občutki manjvrednosti, nezmožnosti, nerazumljenosti. Predavanje, ki mu je sledilo medsebojno svetovanje, je ustvarilo novo zalogo znanja, ki so ga prispevali starši s svojimi opisi. Srečanje na spletu se je zavleklo krepko čez predvideni čas, organizirala in moderirala ga je andragoginja mag. Petra Bališ. Več: <http://www.utzo.si/o-institutu-za-disleksijo>

Dobro branje

Partnerska organizacija *Querarum* z Dunaja nam je posredovala v branje besedilo, ki ga povzemamo. Člani mreže *Social Care Future Network* iz Birminghama so objavili izhodišča za spremembo zastarelega sistema socialnega varstva. Predhodno raziskovanje je potekalo v ZDA in v štirih fazah, s katerimi so avtorji študije iskali odgovor na svoja raziskovalna vprašanja: (1) kaj želimo, da se v sistemu spremeni in (2) koga velja prepričati? "Socialno varstvo" je zdaj razumljeno kot enosmerna storitev skrbi za pomoči potrebne in starejše. Je storitev, ki jo "izvajalci ponujajo" in jo drugi "sprejmejo". Obravnava se kot nekakšno darilo, *od prejemnikov pomoči pa se pričakuje malo, kar vodi v stigmatizacijo uporabnikov*. Že uporabljena strokovna terminologija je nespoštljiva in zastarela. Nevladne organizacije pa že desetletja dolgo vemo, da ne gre zgolj za "ponujanje" storitev, denimo izobraževanja starejših itd. Nikakor! Gre za to, da človek v poznejših letih lahko živi na način, ki ga ceni, da lahko uveljavlja svoje vrednote in zmožnosti. Da se vključi v podporne strukture in mreže, tako kot se je vključeval vse svoje življenje (v šoli, na delu itd.). *Ne gre torej za skrb za starejše, marveč za skrb za to, da se človek "lahko zagleda drugače, da postane tisto, kar lahko postane"* (Germaine Geer). Gre tudi za podporo strokovnjakom, da lahko omogočajo starejšim, da ti postanejo bolj vključeni, bolj sodelujoči na način, ki je dober za celotno skupnost. Gre za ustvarjanje vzajemnostne podpore.

Priporočamo, vabimo

Oglejte si Dunaj: cesarske sanje dinastije, britanska dokumentarna oddaja v treh delih

Po zmagi nad Napoleonom je Dunajski kongres v letih 1814 in 1815 mesto za več mesecev spremenil v politično in družabno prestolnico Evrope. Habsburžani so znova trdno zgrabili politične vajeti celine, a so sčasoma vse težje obvladovali veliko večnarodno državo. Leta 1867 je Avstrijsko cesarstvo postalo dvojna monarhija Avstro-Ogrska, pravice zase pa so zahtevali tudi drugi slovanski narodi. Več: <https://www.rtvsl.si/4d/arhiv/174735969?s=tv>

Novice U3-6 2020

*Življenje razumemo šele, ko se ozremo nazaj,
do tedaj pa moramo pogled upirati predse.
Søren Kierkegaard*

Foto: Dušana Findeisen, 2020

Voščilo prof. dr. Ane Krajnc ob prelomu v novo leto

Leto 2020 je bilo leto, ki nas je vse enako prizadelo v dušni mir, leto vsakršnih preizkušenj, ki nas zdaj zlagoma »lončarijo« v drugačne, bolj samostojne in bolj samozavestne ljudi; ljudi, ki bomo v prihodnje lahko izbirali med novimi in starimi potmi do znanja, kajti naša kultura učenja se zdaj širi in nam odpira pot do svetovne zakladnice znanja. Na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje smo si tudi v letu 2020 z izobraževanjem, kulturo, umetnostjo in drugače prizadevali za osebno rast, dostojanstvo, pravice in vreden družbeni položaj starejših, a tudi za to, da v digitaliziranem svetu starejši ne bi ostali nekje zadaj! Vsi skupaj se še ne zavedamo, kako pomemben korak v osebni razvoju smo naredili sprejemajoč digitalizirano izobraževanje! Skupaj spoznavamo nove načine učenja in življenja, pri tem pa ohranjamo za kasneje tudi tiste, ki jih že poznamo. Kmalu bomo lahko ne glede na zunanje okoliščine izbirali med njimi, kar nam bo vir samozavesti, občutka nadzora nad lastnim življenjem. Ob prelomu v novo leto želim vsem vam, da tudi po koncu krize ohranite solidarnost, medsebojno naklonjenost, vedoželjnost in znanje, ki ga pridobivate, vse, kar naredi življenje in izobraževanje vredno. Izobraževanju pa – to dobro vemo – se ne bomo odrekli, nikoli! Študentom, animatorjem študijskih skupin, mentorjem, vodjem univerz po Sloveniji, prostovoljcem, somišljenikom, partnerskim organizacijam doma in po svetu, vsem vam želim, da tudi v prihodnje utrjujete vrednote, ki nas vodijo v prihodnost. Pa obilico osebne sreče in samozavestno naprej!

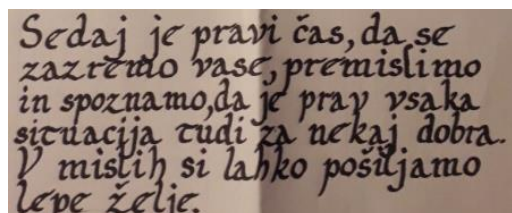
Na Ta veseli dan kulture je izšel zbornik VEZje, avtorjem in kulturi v ponos Velike Lašče, 3. december 2020

18 avtoric in avtorjev, sedanjih in nekdanjih članov literarne skupine UTŽO Velike Lašče, je prvič skupaj predstavilo svojo poezijo in prozo na 160-ih barvnih straneh. Knjiga je

opremljena s fotografijami slik *Žive Agrež*. V času njene razstave v Velikih Laščah je pred leti steklo sodelovanje med to priznано slikarko, študentko UTŽO Ljubljana, ter skupino literarnih ustvarjalcev UTŽO Velike Lašče, saj so »literati« vsako sliko opremili s svojim verzom ali mislijo in tako dali razstavi tudi literarni pridih. Takrat se je porodila ideja o izdaji zbornika, takšnega, ki bi zajel tako literarne kot likovne stvaritve. Zbornik pred nami je uredila dolgoletna mentorica literarne skupine *mag. Ana Porenta*, oblikovala pa ga je študentka grafičnega oblikovanja *Gaja Grešak*, ki je v izgled zbornika vdihnila svojo mladostno svežino. Knjigo je moč tudi naročiti po telefonu 041 380 036. (Vir: Danica Cvetko, vodja UTŽO Velike Lašče)

In memoriam prof. dr. Sabini Jelenc Krašovec

Bali smo se tega trenutka. Izteklo se je življenje andragoginje profesorice dr. Sabine Jelenc Krašovec, nje, ki je zmeraj dajala prednost življenju! Dolgo je bila najmlajša članica katedre za andragogiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in med študenti nadvse priljubljena predavateljica. Radi so se odločali za pisanje diplomskih nalog pod njenim mentorstvom. Četudi je bilo natančno strokovno ali morda prav zato, so se ob svoji profesorici počutili varne in zmožne, da nalogo opravijo. Sabina je znala na njih prenesti navdušenje za andragogiko, navdušenje za najrazličnejša področja izobraževanja odraslih, znala je na sebi lasten način teorije prevesti v življenje. V zadnjih letih se je skupaj s profesorico dr. Sonjo Kump poglobljeno posvečala izobraževanju starejših, starejših moških, tudi starejših delavcev. Pogumna Sabina! Nič več ne bomo deležni njene prekipjavajoče življenjske energije in zamisli, njene zmožnosti, da naredi stvari preproste in dosegljive. Njeno življenje se je izteklo, a pustilo je sled in to je veliko, morda največ, kar lahko podarimo ... zanamcem, drugim.

Kaligrafija v dobrem in zlu. Ovojnice razveseljujejo tudi poštarje

Kako kaligrafinje v teh mrakobnih COVID-19 časih ohranjajo spretnosti pisanja in ... odnose? Študijski krožek *Človek in njegove pisave* (mentorica Mojca Močnik, UTŽO Ljubljana) ostaja povezan. Sleherni mesec si članice dopisujejo v različnih pisavah; v gotici, pisavi copperplate (pisarji so prepisovali knjige, nato pa so prepis prenesli na bakrene plošče za tisk), italiki. Včasih so izdelane pisave preteklosti videti malce nenavadne, ko pripoved teče o vsakdanjih rečeh, a dopisovalke se trudijo tudi jezik dopisa prilagoditi pisavi. Zapišejo verze, misli velikih mislecev in ostajajo med seboj povezane. Veselijo se pisem in pisemskih ovojnic – te razveseljujejo tudi poštarje.

V želji, da maske padejo, da se zdajšnji čas umakne, je nastala nova zbirka pesmi Ljubljana, december 2020

... Vendar pa čas ni tako vsemogočen, kot se zdi. Ob njem sobiva prostor – prostor, ki je v nas. To je prostor svobode, v katerem lahko raziskujemo in se brez strahu oziramo drug k drugemu. To je prostor ustvarjalnosti in svetlobe. Študentke in študenti študijskega krožka

Ustvarjalno pisanje (mentorica mag. Neli Filipič) nas s svojimi pesmimi želijo pobožati v želji, da se kmalu srečamo v nič več prepovedani telesni bližini, da maske padejo ...

Več: <http://www.utzo.si/cas-teme-prostor-svetlobe-literarni-zbornik-studijskega-kroza-ustvarjalno-pisanje/>

Victoria Crowe, škotska slikarka

Inovacije prostovoljstva in vzajemnosti spreminjajo ...

3. december 2020, po spletu

Odvil se je *Forum prostovoljstva* (80 udeležencev). »Slovenija je po prostovoljstvu za javno dobro visoko na tretjem mestu med 27-imi državami,« tako državni sekretar Cveto Uršič. V Občini Kočevje so sprejeli *Strategijo za starejše*. To je pripeljalo do *mreže prostovoljcev*, predvsem starejših, kajti mlade je težko pridobiti (župan dr. Vladimir Prebilič). Projekt *Vsak je lahko junak* se tam odvija v sodelovanju s šolami, tudi glasbenimi. Ob nevladnih organizacijah bi morale teči storitve tudi v javnih strukturah! Izr. prof. dr. Jana Mali (Fakulteta za socialno delo) je temu pritrdila. Dr. Anica Mikuš Kos pa je opozorila tudi na vrednost osebnega prostovoljstva (tolažba, pogovor). O prostovoljstvu mladih (Mladi zmaji, Nikoli sam, Kmečka skupnost) je govoril Amir Crnojević (ZOD Ljubljana). S Socialno zbornico Slovenije načrtujejo Sekcija za organizirano prostovoljstvo v socialnovarstvenih zavodih. Urška Telban (UTŽO Ljubljana) je na forumu predstavila delovanje Slovenske UTŽO v času prvega vala (nudenje tehnične računalniške pomoči in telefonskih pogovorov). Pridobili so donacijo računalniške opreme za socialno šibkejša ter izvedli brezplačno usposabljanje za uporabo aplikacije Zoom več kot 400 starejših prebivalcev MOL. (Vir: Urška Telban)

Človekove pravice so brez oznake roka trajanja. Utrjevanje pravic starejših

28.-29. september 2020, po spletu

V politiki odločevalci in drugi komaj zdaj odkrivajo, kar vsi, ki smo blizu vprašanju starejših, vemo že desetletja! *Strengthening Older People's Rights in Times of Digitalisation* (slov. *Utrjevanje pravic starejših v času digitalizacije*), v organizaciji BAGSO, Age Platform Europe in Nemškega zveznega ministrstva za družinske zadeve, starejše, ženske in mladino, je bil naslov njihove nedavne spletne konference. Kaj so povedali? Prvotne razprave okrog zaščite starejših so se v času pandemije nazadnje le prevesile v razpravo o pravicah starejših. Vpogledi OECD v digitalizacijo med krizo COVID-19 so razkrili številne vrzeli v družbi. Socio-

ekonomske razlike je moč premostiti z izobraževanjem. Vseživljenjsko izobraževanje omogoča participacijo za razvoj družbe in gospodarstva. *Pravica do izobraževanja ni družbena, marveč človekova pravica in to v vseh obdobjih življenja.* V imenu enakosti bodo vprašanja starejših vključena v vse politike. Potrebujemo sodelovanje starejših pri načrtovanju tehnologije ...,« so še povedali.

Več: https://www.age-platform.eu/sites/default/files/EU-Ageing_Dokumentation_ENG.pdf

Dr. Milan Brglez na posvetovalnem obisku na Slovenski UTŽO

Ljubljana, december 2020

V imenu *Interesne skupine za solidarnost med generacijami pri Evropskem parlamentu* (EP Interest Group on Solidarity between Generations), ki smo jo nekoč poznali pod imenom *Intra group of Ageing*, se je dr. Milan Brglez oglasil na posvetovalnem obisku na Slovenski UTŽO. Beseda je tekla o starejših, o vlogi izobraževanja v njihovem življenju in pri gradnji njihovega družbenega položaja, o uveljavljanju njihovih pravic. Dr. Brglez se zavzema za pospešeno gradnjo digitalne pismenosti starejših, za vključevanje *vseh* starejših, še posebej onih v po-poklicnem obdobju, v procese digitalizacije. Zdravstvena kriza je pokazala, da je solidarnost generacij zdaj potrebna bolj kot kadarkoli doslej. Interesna skupina, ki jo sestavljajo štiri politične skupine, bo delovala v soglasju z nevladnimi organizacijami.

Moira Allen

Zmanjšajmo vrzel med mlajšima in starejšo generacijo. Četrtna svetovna konferenca digitalne mreže starejših "Pass-it-on"

6. december 2020, po spletu

Zbrali so se predstavniki organizacij starejših in za starejše z vsega sveta na konferenci, ki jo je vodila Moira Allen, podpredsednica "Pass-it-On". Z uvajanjem digitalne tehnologije se je sprva naglo večala vrzel med deležem mlajših in starejših, ki uporabljajo internet in IKT. Družbeni položaj starejših se je z digitalizacijo tako še slabšal in pospešilo se je socialno izključevanje starejših. Zanimiva je ugotovitev, da se je to dogajalo tako v razvitih kot tudi v manj razvitih državah! Podatke so predstavili predstavniki afriških, azijskih kot tudi evropskih in ameriških držav. Indija je npr. reševala problem, kako širiti digitalno pismenost v krajih brez elektrike, med nepismeno prebivalstvo, ki šolanja ni bilo deležno. V razvitih državah: Kanada, Nemčija, Islandija itd. že dlje delujejo brezplačni programi digitalnega opismenjevanja starejših. V Nemčiji so med letoma 2007 in 2016 uspeli povečati rabo interneta pri starejših z 31 na 67 odstotkov. Iz Kanade poročajo, da so dosegli 80 % internetno aktivnih starejših. V obeh primerih je ukrepala in financirala procese digitalizacije življenja starejših država. Ko smo pri nas prvič ugotavljali, koliko starejših uporablja internet, je bila številka zelo nizka: 3 %. Ker država in Evropska unija pri tem ne nudita sistemске podpore, delež raste prepočasi.

Smo predolgo čakali na mestu, zanemarjali najpomembnejše dejavnike razvoja?

Med starimi od 55 do 64 let je rednih uporabnikov interneta 56 %, med starimi od 65 do 74 let pa 39 %, kar je sicer bistveno več kot leta 2016, ko je bilo takšnih 29 %. Tudi starejši internet primarno uporabljajo za iskanje informacij, a jih 10 % internet uporablja tudi za dostop do družabnih omrežij, kar dokazuje, da družabna omrežja niso priljubljena le med mladimi. Korona nas je nenadoma priklenila na računalnik, da smo dejavnosti in komunikacijo vezali na digitalno tehnologijo. Brez nje ni več mogoče živeti. Smo predolgo čakali na mestu, zanemarjali najpomembnejše dejavnike razvoja? (Vir: prof. dr. Ana Krajnc)

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

Nadaljujejo se ali začenjajo se evropski projekti Erasmus+ in drugi Ljubljana, december 2020

V tem času Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje vodi šest evropskih projektov, med njimi štiri, ki so se pravkar začeli. Za nami so začetni sestanki v projektih *GGA, Daj, hodi dalje in prejmi nagrado*, ki ga partnerji iz Litve, Nizozemske, Bolgarije in Slovenije posvečamo teoriji in praksi prostovoljstva starejših; *TAG, Blizu starosti, blizu spolu*, ki starejših ne obravnava več le po starosti in v skladu s starizmi ali njim navkljub, marveč tudi po spolu, kapitalu socio-kulturnega spola, ki ga ženske v poznejših letih življenja prinašajo v izobraževanje. *Sanjska soseska*, ki vodi v ustvarjanje mreže medsebojne pomoči, umetnosti in kulture starejših, tistih, ki gredo težko zdoma. Januarja in februarja, ko smo razvijali te projekte, še ni bilo COVID-19, a kot bi slutili, smo se priključili še projektu, ki obravnava medgeneracijski šport po spletu.

Napovedujemo, vabimo

Poslušajte v oddaji Storž, Radio Slovenija Prvi, kaj so povedali:

Študenti gredo zdaj vštric s časom.

Ves slikovni material si pri umetnostni zgodovini lahko pogledaš na centimeter blizu.

Študentka v visoki starosti se iz doma starejših priključi predavanju.

Vpisujejo se starejši iz vse Slovenije.

Iz pižame skočimo v javno oblačilo in gremo pred zaslon.

Predavanja strukturirajo čas.

Morda brez te krize nikoli ne bi zvedeli, kako dobro je sedeti pred zaslonom s kavo pred seboj in biti hkrati na predavanju, ko zunaj sneži.

Sodelovali so vodja UTŽO Ljubljana Alijana Šantej, študentka in nekdanja radijka Mirjam Bevc Peressutti, vodja jezikovnih programov Alenka Gabriela Ščuka, mentor Miloš Klemen Mahorčič.

Več: <https://radioprvi.rtvsllo.si/2020/11/storz-211/>

Adventni koledar projekta CODANEC

Pod številko štirinajst se skrivajo dobre želje mentorice Lidije Bertoncelj s Slovenske UTŽO.

Sledi besedilo o praznovanju Božiča v Sloveniji. Vabimo vas, da ga odkrijete:

<http://codanec.eu/14-advent/>

Poslušali smo *Alenko Bole Vrabec* v mislih na vas. Njen jezik je lep in negovan, njena pot zanimiva

Oddaja v spomin na *Alenko Bole Vrabec*, dramsko igralko, režiserko, prevajalko, ki nam je v slovenskih prevodih približala literarne mojstrovine Gabriela Garcie Marqueza, Carlosa Fuentes, Camilla Joseja Celle, Miguela Angela Asturiasa in drugih.

<https://ars.rtv slo.si/2020/04/nasi-umetniki-pred-mikrofonom-240/>